

იბეჭდება სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, მცხეთა-თბილისის მთავარეპისკოპოსის, ბიჭვინთისა და ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტის, უწმიდესისა და უნეტარესის ილია II-ის ლოცვა-კურთხევით

„როცა ვფიქრობთ იმაზე, თუ რა არის ქართული იდეა, მივდივართ დასკვნამდე, რომ ქართველი ერის დანიშნულებაა – იქადაგოს ჭეშმარიტი სარწმუნოება. ხომ არსებობს წინასწარმეტყველება, რომ საქართველო, ქართველი ერი უკანასკნელ ჟამს გაბრწყინდება. ვიცით სახარებიდან, რომ უკანასკნელ ჟამს ყველგან დაეცემა რწმენა, ზნეობა, საქართველო კი ღვთის მადლითა და წყალობით გაბრწყინდება და ჯილდოდ ამისა, როგორც დიდი მამა და მოღვაწე ამბობს, მეორედ მოსვლის ჟამს მთელი ქვეყნიერება განიკითხება „ქართულითა ენითა“. ეს იქნება კიდევ ერთი მადლი, რომელსაც მოგვანიჭებს უფალი. მადლობას ვწირავთ ყოვლადწმიდა ღვთისმშობელ დედას, რომელმაც ინება, რომ იყოს პატრონი საქართველოსი...“

**უწმიდესი და უნეტარესი
ილია II**

© ყველა საავტორო უფლება დაცულია. ჟურნალ „მაყვლოვანში“ გამოქვეყნებული ტექსტებისა და ფოტომასალის გამოყენება აკრძალულია რედაქციის ნებართვის გარეშე.

ISSN 1987-5207

შპს (UDC) 27 + 271.2

მ – 407

	სსამეგრეო შპს რანალ-გაზეთების სარედაქციო სამსახური ძირითადი რეგისტრაციის №.....	მაშინარე რეგისტრაციის № 4 (17) 20.12.14. თბილისი
	დასახელება: <i>ქუჩისა და ბუფლოვანი</i>	რეცენზენტი: <i>მ.ჩიბრაძე</i>

შინაარსი

ეპისკოპოსი გრიგოლი (კაცია) მოწყაღე ღმერთმა მამა გაბრიელი გამოგზავნა ჩვენთან	6	გიორგი ნოზაძე ანთიმოზ ივერიელი და ქართული სტამბა.....	19
ღირსი ექვთიმე კერესელიძის უცნობი წერილი	9	ღირსი მამა იობ პოჩაეველი	26
ღირსი ექვთიმე (კერესელიძე) ფსალმუნის მუხლთა განმარტება.....	11	არქიმანდრიტი ლაზარე იგავი უგუნური მდიდრის შესახებ (ლკ.12, 16-21).....	29
აკაკი წერეთელი რამდენიმე სიტყვა ქართული გალობის აღდგინების გამო.....	15	ნანა ბურჭულაძე წმინდა ნინოს ორი გამოსახულება ქართულ ხატწერასა და კედლის მხატვრობაში.....	31
თამაზ ჯოლოგუა წმინდა დიმიტრი ყიფიანის არქივიდან	17	არქიმანდრიტი თადეოზ ვიტონელი „სულიერი ბრძოლა“.....	37
		მიტროპოლიტი თადეოზი ღმერთს ავედრო შენი ერი.....	47

რედაქტორი:

მონოზონი ანა (ნიაური)

სარედაქციო კოლეგია:

არქიმანდრიტი ლაზარე (გაგნიძე)

იღუმენია ქეთევანი (კოპალიანი)

რედაქტორის თანაშემწე:

მონოზონი ბარბარე (იაკობაძე)

კორექტორი: ნატალია გუნციკიძე

კომპიუტერული მომსახურება:

ლია არევაძე

მისამართი: მცხეთის სამთავროს

წმიდა ნინოს დედათა მონასტერი.

მირიან მეფის ქუჩა N 3

ტელ: 893 76 31 87; 893 30 07 07

ელ.ფოსტა: samtavrosmonasteri@yahoo.com

ანგარიშის ნომერი: GE65BG0000000158107700

საქართველოს გაბრწყინება დაწყებულია

„ დღეს ჩვენ ვფიქრობთ იმის შესახებ, როდის მოხდება ფერისცვალება საქართველოსი, დაწყებულია თუ არა ეს ფერისცვალება. ჩვენ უნდა ვთქვათ, უნდა ვაღიაროთ, რომ კაცობრიობა მრავალი განსცდელის წინაშე დგას; ის თანდათან კარგავს ჭეშმარიტ სარწმუნოებას და საქართველო, პირიქით, ძლიერდება მართლმადიდებელ სარწმუნოებაში.

ის წინასწარმეტყველება, რომელიც იყო ნათქვამი, რომ საქართველო გაბრწყინდება უკანასკნელ ჟამს – ეს პროცესი, ეს ფერისცვალება, ეს გაბრწყინება დაწყებულია და ჩვენ ვმადლობთ უფალს ამ დიდი წყალობისათვის“.

უწმიდესი და უნეტარესი ილია II
19.08.14 მცხეთა-სამთავრო

უწმიდესი და უნეტარესი ილია II კვიპროსში

მწუხარება სიხარულით შეიცვლება!

ქართულ ენას ლაზარეს ენას უწოდებენ. ლაზარეს შაბათი ჩვენთან ქართული ენის დღესასწაულია. ეს დღესასწაული დიდი საიდუმლოებით არის მოცული. ჩვენ უნდა გვახსოვდეს, რომ სიკეთე მუდამ იმარჯვებს, სიკეთე მეფობს ქვეყანაზე. არის ასეთი აღმოსავლური სიბრძნე: „ჰოი, სიხარულო, შენ საწყისი ხარ მწუხარებისა; ჰოი, მწუხარებაჲ, შენ საწყისი ხარ სიხარულისა“. მე დარწმუნებული ვარ, რომ ის პრობლემები, რომლებიც ჩვენ წინაშე დგას, სიხარულით შეიცვლება ყოველადწმინდა ღვთისმშობლის, ყოველთა წმინდანთა და წმინდა ლაზარეს ღოცვით.

ჩვენ ისეთ დროს ვცხოვრობთ, როცა კაცობრიობამ გადადგა უზარმაზარი ნაბიჯები მეცნიერებისა და ტექნიკის განვითარების გზაზე, მაგრამ, ამავე დროს, უზარმაზარი ნაბიჯები გადადგა უკან რწმენასა და ზნეობაში. ყველაფერი უნდა გავაკეთოთ იმისათვის, რომ შევინარჩუნოთ ჩვენი კულტურა, ჩვენი ტრადიცია, ჩვენი კეთილი თვისებები. ძალიან ხშირად ვსაუბრობთ იმ პრობლემებზე, რომლებიც ჩვენ გვაქვს, მაგრამ უნდა გვახსოვდეს, რომ ჩვენს ხალხს ბევრი სიკეთეც გააჩნია და ეს სიკეთე გაიმარჯვებს.

სახარებაში წერია, რომ უფალი ბრძანებს: „ლაზარე, გამოდი გარეთ“. დღეს ჩვენ გვესმის უფლის სიტყვები: „ – გაჭირვებულ ხალხო, თქვენ გეშვევებით, თქვენ გამოხვალთ გარეთ და თქვენი მწუხარება სიხარულით შეიცვლება...“

უწმიდესი და უნეტარესი ილია II

EPISKOPOSI GRIGOLI (KACIA)

MOWYALE RMERTMA MAMA GABRIELI GAMOGZAVNA CVENTAN

მეუფე გრიგოლი ადასრულებს ღირსი მამა გაბრიელის ხსენების საზეიმო წირვას სამთავროს მონასტერში.

სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა!

ჩვენთან არს ღმერთი!

დღეს მამა გაბრიელის ხსენების დღეა ყველას გილოცავთ ამ დიდებულ დღესასწაულს. დღეს ჩვენ პირველად აღვნიშნეთ ღირსი მამა გაბრიელის ხსენების დღესასწაული და პირველად ჩავატარეთ საზეიმო ლიტურგია. საოცარია განგება ღვთისა!..

დღეს წაკითხულ სახარებაში ჩვენ მოვისმინეთ იგავი „მდიდრისა და ღაზარეს შესახებ“, სადაც აღწერილია ადამიანის ცხოვრება და ნათქვამია, რომ ადამიანმა შეიძლება მთელი ცხოვრება ისე განვლოს, როგორც ერთი დიდი ღხინი; მაგრამ ადამიანის ცხოვრების დრო მატერიალური ქმნილებაა. დრო ღვთის საჩუქარია – უფალმა შექმნა დასაწყისი და დასასრული, და როცა ადამიანი ღვთივსათნოდ არ აღესრულება, იგი შეიძლება ჯოჯოხეთში მოხვდეს.

წმინდა წერილის გადმოცემით, მდიდარი ადამიანი, რომელიც უზრუნველობას მისცემოდა, ჯოჯოხეთში აღმოჩნდა და ნახა, რომ იქ მის გარშემო არაფერი იყო. მან ის გლახაკი დაინახა მხოლოდ, რომელიც ამქვეყნად მის სიახლოვეს, მისი კარბიჭის წინ ეგლო მშიერმწყურვალი და დავრდომილი, და რომელსაც ადამიანად არც კი აღებდა. იმქვეყნად კი ის გლახაკი სასუფეველში აღმოჩნდა.

მაგრამ ნახეთ, რა საოცარია ღვთის განგება – ადამიანს სასუფეველშიც და ჯოჯოხეთშიც თან მიჰყვება ყველა თავისი ზრახვა და განწყობა. როცა ჯოჯოხეთში მოხვედრილმა მდიდარმა დაინახა, რომ გლახაკი ღაზარე აბრაამის წიაღშია და მამა აბრაამს უთხრა: – მამა აბრაამ,

თუ შეიძლება, გამოუშვი ღაზარე ჩემთანო! – და აი, ჩვენ ვხედავთ, რომ ადამიანური ამპარტავნება იქ საიქიოშიც არის, იქაც თავს იჩენს. ის მდიდარი პატიებას კი არ სთხოვს ღაზარეს და იმას კი არ ეუბნება, მაპატიე, ძმაო, ამდენი წელი ცხოვრობდი და მე ერთხელაც კი არ მიგიპატიუე, წყაღი და პურიც კი არ მოგაწოდეო, მდიდარი იქ ჯოჯოხეთშიც კი ამქვეყნიური ამპარტავნებით ეუბნება აბრაამს: „გამოუშვი ეს ადამიანო“. მდიდარი არც კი ფიქრობს, რომ „ეს ადამიანი“ – ღაზარეც პიროვნებაა. მამა აბრაამი კი მაინც სიყვარულით უხსნის მდიდარს: შვილო, ჩვენა და თქვენ შორის ისეთი დიდი უფსკრულია, რომ ადამიანს გადმოსვლა არ შეუძლიაო. მდიდარი მაინც არ იშლის თავისას და კვლავაც ჯიუტად ცდილობს დაარწმუნოს აბრაამი, რომ მისი ძმების გასაფრთხილებლად და რწმენაში განსამტკიცებლად

უკეთესი იქნება, თუ მათთან მკვდრებით აღმდგარ ლაზარეს გაუშვებს. აბრაამი კვლავაც სიყვარულით მიუგებს, რომ მიწიერ ცხოვრებაში რწმენის განსამტკიცებლად მათ აქვთ რჯული და მცნებები...

საოცარი იგავია, საოცარია განგება ღვთისა!

და რატომ წავიკითხეთ მაინცდამაინც დღეს სახარების ეს მუხლი? იმიტომ, რომ მოწყალე ღმერთმა ჩვენი ღირსი მამა გაბრიელი ისევე გამოგზავნა ჩვენთან, როგორც გლახაკი ლაზარე. უფალმა მკვდრებით აღდგომილი ადამიანი გამოუშვა ჩვენთან. ისეთი ადამიანი გამოგზავნა, რომელშიც ამპარტავნება უკვე აღარ არის, რომელშიც უკვე აღარც ეგოიზმია და აღარც პატივმოყვარეობა – ის ჭეშმარიტად მკვდრებით არის აღმდგარი.

იმ დროს, როცა საბჭოური მატერიალიზმი ბატონობდა, უფალმა ქრისტეს მიერ სალოსი წარმოგზავნა ჩვენთან და ეს ადამიანი ქადაგებდა ყველგან: დუქნებში, რესტორნებში, ქადაგებდა ეკლესიებში, დემონსტრაციებზე – ყველგან ქადაგებდა, რამეთუ ყველაზე დიდი ღვაწლია სალოსობა – ქრისტეს მიერ სალოსობა. რუსულ ენაში არის გამოთქმა „Юродство Христа ради“. აი, ეს უნდა ვიცოდეთ, რომ სალოსობა სხვადასხვაგვარია, მაგრამ მხოლოდ ქრისტესთვის სალოსობა არის სათნოება. ასეთი მოღვაწე კი ის ადამიანია, რომელიც თავის გულში ებრძვის სატანას, დემონებს და ამ ბრძოლაში იმარჯვებს. აი, ასეთი ადამიანი არის მკვდრებით აღდგომილი და ასეთი ადამიანი ჩვენ შორის იყო.

მე არ ვიცნობდი მამა გაბრიელს პირადად. პატრიარქის და ჩვენი მეუფეებისგან მსმენია, როგორი ადამიანი იყო. სხვათა შორის, დღესაც ბევრი ახსენებს, თუ როგორ ერიდებოდნენ ტაძარში შესვლას, სადაც იყო მამა გაბრიელი, რადგან იგი ტაძარში შესულ ამპარტავან ადამიანებს ამდაბლებდა.

ყოველი დღე ღვთის საჩუქარია და ყოველი ქრისტიანი ადამიანი უნდა იყოს სულიერი ვაჭარი, რათა სულიერება მოვიხვეჭოთ. როგორც ჩვენი პატრიარქი ამბობს, ღამით უნდა გავაკეთოთ ანალიზი, რა მოვ-

იპოვეთ, დავიმდაბლეთ თუ არა თავი, მოთმინებით მივიღეთ თუ არა შეურაცხყოფა, შეგუნდეთ თუ არა ჩვენს მაჭირკებლებს? – დიდება ღმერთს!

ჩვენთვის ცნობილია, რომ როცა მამა გაბრიელი სიონის ტაძარში იდგა, მასთან ამპარტავნებით შეპყრობილი ადამიანი მისულა, ვისაც საკუთარ თავზე დიდი წარმოდგენა ჰქონია: „აი, უკვე ათი წელია, დავდივარ ეკლესიაში, უკვე მრევლი ვარო“, – ამ დროს კი მამა გაბრიელი მას სიყვარულით ეტყოდა: – „დაიხოქე!“ და მერე უხსნიდა მოყვასს, თუ რა არის, უპირველესს ყოვლისა, ჩვენთვის, ჩვენი მოღვაწეობისთვის მთავარი.

როგორც ვიცით, ყველაზე დიდი ბრძოლა თავმდაბლობის მოსაპოვებლად გვიწევს. და აი, რატომ: ერთხელ მამა ანტონს, დიდ მამა ანტონს, უფალმა აჩვენა ის მახეები, სატანის ის ხაფანგები, რასაც ისინი ადამიანებს უგებდნენ და, როცა მამა ანტონმა იფიქრა, მაშ ვის შეუძლია, ცხონდესო, პასუხი ასეთი იყო: – მარტო თავმდაბალსო. ისააკ ასურის სწავლებითაც ვიცით აგრეთვე, რომ თავმდაბლობა არის შესამოსელი ღვთისა და, თუ ადამიანი იმოსება ამ სამოსელით, მისთვის უკვე აღარ არსებობს სიკვდილი, როგორც ამას პავლე მოციქული ამბობს: „უკვე მე კი არ ვცხოვრობ, არამედ ჩემში ცხოვრობს ქრისტე“. სწორედ ასეთი იყო მამა გაბრიელის ცხოვრება. მასში უკვე თვითონ „მე“, კი აღარ იყო, არამედ ქრისტე ცხოვრობდა...

დიდი ბრძოლა გადაიტანა მამა გაბრიელმა, დიდი ბრძოლა, რადგან სალოსობაში არის ყველაფერი, სალოსობა ყველაფერს მოიცავს, როგორც აღმსარებლობას, ასევე მოწამეობას. ჩვენ ვიცით, რომ მამა გაბრიელმა დაღვარა სისხლიც, ოფლიც, ცრემლიც, რათა თავმდაბლობის ეს შესამოსელი მოეპოვებინა, მაგრამ როცა ადამიანი იღებს მადლს, შემდეგ ამ მადლის შენარჩუნებაა ძნელი და ამისთვის დიდი ბრძოლაა საჭირო. სილოან ათონელის ცხოვრებიდან ვიცით, რომ მან მონასტერში მისვლისას მიიღო მადლი, მაგრამ ვერ შეინარჩუნა იგი, რადგან ერთმა ბერმა ასე შეაქო: „– თუ მორჩილებაში ამგვარ სათ-

ნოებას მიაღწიე, მაშ ბერობაში რაოდენ უფრო წარმატებული იქნებიო“. და მორჩილს ეს ამპარტავნული აზრი დაეუფლა. როცა იგი კელიაში მეტანიას ასრულებდა, მასა და ხატს შორის უკვე ეშმაკი იდგა. მაშინ აღმოთქვა მორჩილმა სილოანმა: „უფალო, როგორ მოვუდრიკო მუხლი ეშმაკსო?! და მოესმა პასუხი: „უფლისმიერი სიტყვებით, გონებით ჩადი ჯოჯოხეთში და არ დაკარგო ღვთის სასოება“ – აი, ეს არის ყველაზე დიდი ბრძოლა.

ცნობილია, რომ მოღვაწეებთან ხილულად მიდის ეშმაკი და ეუბნება: „– შენ ჩემი ხარ, რადგან შენ ცოდვილი ხარო“. ამის პასუხი კი უნდა იყოს: – მე უვარგისი ვარ, ყველაზე უვარგისი ვარ“. – და ამ დროს ბოროტი გარბის, რადგან სადაც არის თავმდაბლობა, იქიდან ბოროტი გარბის, სადაც ითქმის: „მაპატიე“, – ბოროტი იქიდან განვარდება, სადაც არის თხოვნა: „შემინდე!“ – ეშმაკი განილტვის. ამდენად, ყველაზე დიდი ბრძოლა იქ არის, სადაც სულიერი ტაძარი შენდება, იქ, სადაც არის თავმდაბლობა. ამიტომ ვთხოვთ, ვევედროთ მამა გაბრიელს, რათა მოგვანიჭოს გული გონიერი, გაგვინათოს გონება, მოგვანიჭოს თავმდაბლობა, სიყვარული, სიწმიდე, მოთმინება, ერთსულოვნება.

ჩვენთვის ცნობილია, რომ მამა გაბრიელი ბეთანიელი მამების სულიერი შვილი იყო და ამბობდა: „ეს წმიდანების ჯაჭვი საქართველოში ბოლომდე გაგრძელდება, მეორედ მოსვლამდეო“. ჩვენ ვიცით, თუ ვინ არის ის რგოლი, მამა გაბრიელის შემდეგ ამ წმიდანების ჯაჭვში. როცა ჩვენი უწმიდესი და უნეტარესი ილია მეორე სტუდენტობისას პირველად ჩამოვიდა მოსკოვიდან და სვეტიცხოველში შევიდა, იქ მას ბეთანიელი მამები შეხვდნენ. როცა მათ დაინახეს მშვენიერი გარეგნობის ახალგაზრდა კაცი სასულიერო შესამოსელში, ტირილი დაიწყეს: ნუთუ ახალგაზრდები

კიდევ მიდიან მონასტერში და სემინარიაშიო – ასე მიიღო ჩვენმა უწმიდესმა ბეთანიელი მამებისაგან ლოცვა-კურთხევა.

აი, წმინდანთა ეს საოცარი ჯაჭვი უნდა გაგრძელდეს საქართველოში. ჩვენ ვიცით, რომ ჩვენი პატრიარქი არის ყველაზე თავმდაბალი და მორჩილი. „მე ყველაზე კოჭლი ცხვარი ვარ უფლის ფარაში და, თუ წინ აღმოვჩნდი, მხოლოდ იმიტომ, რომ უფალმა ინება ასეო“. მე მოღვაწეობა სადმე სოფელში, მთაში მინდოდაო, მაგრამ უფალმა ინება, რომ ჩვენი პატრიარქი ამ წმიდანების ჯაჭვის რგოლი გამხდარიყო.

დასასრულ, უნდა ვთქვა, რომ ჩემმა თაობამ, ჩვენი მამა-პაპის და, ზოგადად, წინაპართა თაობამ, შესაძლოა ნებსით ან უნებლიეთ შეურაცხყოფა მიაყენა ქრისტეს მიერ საყვარელ ბეთანიელ წმიდა მამებს ან მამა გაბრიელს. მე მინდა, რომ მათ ვთხოვოთ პატიება; ძალიან გეჭირდება ახლა მამა გაბრიელი, ძალიან გეჭირდება ისეთი ადამიანი, რომელიც სიყვარულით გვეტყვის: „დაიხოქე!“

ჩვენი პატრიარქი აღსავსეა სიყვარულით და მოთმინებით და კი არ გვსჯის, არამედ უბრალოდ ამბობს: დავიდალე, დავიდალე, მოდი ჩემთან, უფალო. ჩვენ გვაკურთხებს, რომ შენდობა ვთხოვოთ მამა გაბრიელს. ამიტომ, ვისაც გვსურს, დავიხოქოთ და პატიება ვთხოვოთ მამა გაბრიელს. შევასრულოთ ეს კურთხევა და შეგუნდოთ ყველა ჩვენს წინაპარს, ჩვენს მშობლებს, რომლებმაც შესაძლოა, შეურაცხყოფა მიაყენეს ჩვენს წმიდანებს და უფალს შენდობა ვთხოვოთ მათთვის. ამინ.

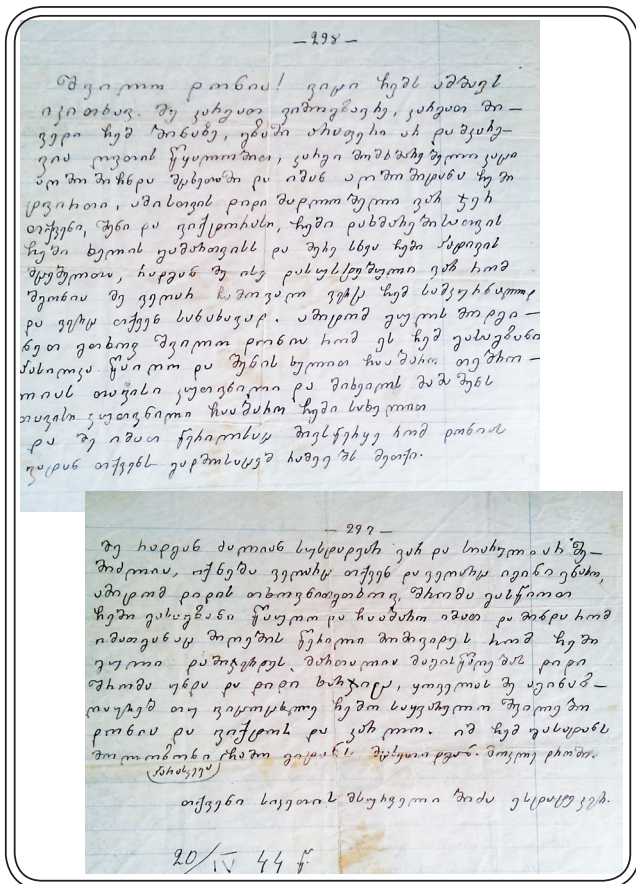
ღმერთმა მამა გაბრიელის ლოცვით, ცრემლით, სისხლით, მადლით გადაარჩინოს, გაამთლიანოს, დაამშვიდოს და გაახაროს სრულიად საქართველო, მოგვანიჭოს გული გონიერი, თავმდაბლობა და უფალმა შეგვიწყალოს ჩვენ. ამინ.

მცხეთა-სამთავრო

02.11.2014

RIRSI EQVTIMES (KERESLIZE) UCNABI WERILI

სამთავროს ფერსიცვალების წმიდა ნინოს დედათა მონასტრის საარქივო ფონდს ბატონმა ვიქტორ კერვალიშვილმა გადასცა ღირსი მამის ექვთიმე კერესელიძის ხელნაწერი წერილის ასლი. ბატონმა ვიქტორმა, რომელიც წმიდა ექვთიმეს შვილთაშვილია, დიდი წინაპრის შესახებ რამდენიმე უცნობი ბიოგრაფიული შტრიხიც გაგვაცნო.

წმიდა ექვთიმეს ხელნაწერი წერილი ძმიშვილის, სიღონისადმი

მკითხველს შევახსენებთ, რომ 2010-2012 წლებში შურნალმა „მაყვლოვანმა“ პირველად გამოაქვეყნა მონასტერში დაცული წმიდა ექვთიმე კერესელიძის რამდენიმე ხელნაწერი: „წერილი სულიერი შვილებისადმი“, გამოკრებილი სწავლანი“ კრებული „გზა ცხოვრებისა“, ცალკეული თავები, ქადაგებები: „წუთისოფელი“ და „სენაკის

ღირსება-მოვალეობა...“.

ბატონ ვიქტორის გადმოცემით, ესტატეს (ღირსი ექვთიმეს საერო სახელი) და მის ძმას მიხეილს ყმაწვილობაშივე განუზრახავთ და ერთმანეთისთვის აღთქმა მიუციათ, რომ ესტატე ბერად აღიკვეცებოდა, ხოლო მიხეილი ოჯახს შექმნიდა. ძმებმა ღირსეულად ადასრულეს სიყმაწვილეში აღთქმული: ესტატე ბერად აღიკვეცა და ეწოდა მას ექვთიმე, ხოლო მისმა ძმამ, მიხეილმა მრავალშვილიანი, კეთილმორწმუნე ოჯახი შექმნა. მღვდელმონოზონი ექვთიმე ყოველმხრივ შეეწოდა ძმას, რომელსაც შვიდი შვილი ჰყავდა. მამა ექვთიმეს შვიდივე ძმიშვილისთვის თავადვე შეურჩევია ბიბლიური სახელები და მათს სულიერ ცხოვრებასაც წარმართავდა. სწორედ ერთ-ერთი მათგანი იყო სიღონია, იგივე დონია, როგორც მას შინ უხმობდნენ და რომლის მიმართაც არის გაგზავნილი წინამდებარე წერილი.

სიღონია გამორჩეული დიასახლისი ყოფილა, მაგრამ ერთხელ მოულოდნელად მამა ექვთიმეს მისთვის შენიშვნა მიუცია: „შენს სახლში ყველაფერი ჭუჭყიანიაო!“

ზედაზნის მონასტერი იოანე ნათლისმცემლის ტაძარი, VIII ს. ღირსი ექვთიმე კერესელიძის საფლავი

– და დამწუხრებული ძმიშვილისთვის იქვე განუმარტავს: „ბავშვები მოსანათლი გყავსო!“ 37 წელი იყო, უმძიმესი უამი და ამიტომ ღირსმა მამა ექვთიმემ ძმიშვილები ღამით ჩუმად წაიყვანა მოსანათლად და ნათლიებადაც ბავშვები შეურჩია.

* * *

ღირსი მამა ექვთიმეს სიდონიასადმი მიწერილ ბარათში დიდი სიყვარულით იხსენიებიან ოჯახის წევრები: მიხეილი და მისი მეუღლე თებრონია, ძმიშვილი სიდონია და მისი მეუღლე ვიქტორი. წერილში ნახსენებია აგრეთვე სამთავროს წმიდა ნინოს დედათა მონასტერში იმხანად მოღვაწე

მონოზონი პარასკევა (უგრეხელიძე) – ღირსი მამა ექვთიმეს სულიერი შვილი

მონოზონი პარასკევა (უგრეხელიძე). საგარეოდ, წერილში საუბარია საგალობლების ხელნაწერი კრებულების გადაცემაზე, რომელსაც მამა ექვთიმე „პასილკის“ და „ტვირთის“ სახელით იხსენიებს და საგულდაგულოდ ანდობს ოჯახის წევრებსა და სულიერ შვილს, დედა პარასკევას. წერილში ნათქვამია,

რომ გადასაცემი ტვირთის წაღებას „დიდი შრომა და ხარჯი უნდა“ და რომ ბარგის მიღების „დასტურს“ დაელოდება. ცხადია, რომ მღვდელ-მონოზონი ექვთიმე სურსათსა თუ სხვა სახის გზავნილებზე ოჯახის წევრებს „მიღება-ჩაბარების“ დასტურს არ მოსთხოვდა.

წერილი დაწერილია 1944 წლის 20 აპრილს და, როგორც მასში აღნიშნულია, მამა ექვთიმე ამ პერიოდისათვის უკვე ძალიან ავად იყო. როგორც ცნობილია, სწეულებისაგან დასუსტებულს იმ ზამთარს სამთავროს დედათა მონასტრის დედეები უვლიდნენ და წმიდა მამამ ღვთივ განისვენა 1944 წლის ზამთარში.

წერილი სიდონიასადმი

შვილო დონია! ვიცი ჩემს ამბავს იკითხავ. მე კარგად ვიმგზავრე, კარგად მივედი ჩემ ბინაზე, გზაში არაფერი არ დამკარგვია, ღვთის წყალობით, კარგი მომხმარებელი კაცი აღმომიჩნდა მცხეთაში და იმან აღმომატანინა ჩემი ტვირთი. ამისთვის დიდი მადლობელი ვარ ჯერ თქვენი, შენი და ვიქტორასი, ჩემი დახმარებისათვის, ჩემ ხელის გამართვისათვის და მერე სხვა ჩემი პატივისმცემელთა, რადგან მე ისე დასუსტებული ვარ, რომ მგონია, მე ვეღარ ჩამოვალ ვერც ჩემ სამკურნალოდ და ვერც თქვენ სანახავად, ამიტომ, გულსმოღვინედ გთხოვ, შვილო დონია, რომ ეს ჩემი გასაგზავნი პასილკა წაიღო და შენის ხელით ჩააბარო თებრონიას თავისი კუთვნილი და მიხეილს, მამაშენს თავისი კუთვნილი ჩააბარო ჩემი სახელით.

და მე იმათ წერილსაც მივწერე, რომ დონიას ვატან თქვენს გადმოსაცემ რამეებს-მეთქი.

მე რადგან ძალიან სუსტად ვარ და სიარული არ შემიძლია, იქნება ვეღარც თქვენ და ვეღარც იგინი ვნახო, ამიტომ დიდის თხოვნით გთხოვ, შრომა გასწიოთ, ჩემი გასაგზავნი წაუღო და ჩააბარო იმათ და მინდა, რომ იმათგანაც მიღების წერილი მომივიდეს, რომ ჩემი გული დამიჯერდეს. მართალია მაგის წაღებას დიდი შრომა უნდა და დიდი ხარჯიც, ყველას მე აგინაზღაურებ, თუ ვიცოცხლებ, ჩემო საყვარელო შვილებო, დონია და ვიქტორ და კარლო. იმ ჩემს გასატანს მოლოზონი პარასკევა ჩამოგიტანს მცხეთასთან მოკლე დროში.

თქვენი სიკეთის მსურველი ბიძა ესტატე კერ.

20/IV/44 წ.

წერილი უცვლელად იბეჭდება (რედაქტორი)

მოამზადა
მონოზონმა ანამ (ნიაური)

FSALMUNIS MUXLTA GANMARTEBA

(უსათაურო ქადაგება ამოღებულია ხელნაწერი კრებულიდან „გზა ცხოვრებისა“. სათაური შეარჩია რედაქციამ)

ძმანო, მართლამდიდებელნო ქრისტიანენო! კარგად მოგეხსენებათ, რომ ოჯახში სცხოვრობენ, როგორც დიდები, ისეთ პატარებიც; სცხოვრობენ ყველა ერთ-სულლობით და ერთ-გულლობით, რომელთაგან უმცროსები ყურს უბდებენ და გულის სიმდაბლით ისმენენ მათზე ბრძანებულს მშობლების სიტყვას; ეგრეთვე ოჯახის უფროსნი მართავენ ოჯახს ერთგულად თავიანთი გონებამახვილობით. მხოლოდ ზოგჯერ მოხდება ისიც, რომ ოჯახის უმფროსები სიამოვნებით ყურს დაუბდებენ თავის სულ უმცროსი შვილი-შვილისაგან ახლადნახულს ამბავს, მიუხედავად მისი სიპატარავისა, ტკბილად უსმენენ მას და მით სიბრძნეზე სიბრძნეს შეიძენენ.

ბოდიშს ვითხოვ თქვენ ყოველთაგან,

მეც ესრეთ წარმომიდგენია ჩემი თავი თქვენ წინაშე, ვითარცა თქვენში ყველაზე უუმცირესი პირის, და იმედი მაქვს თქვენ კეთილგონიერებისაგან არ მიხედავთ ჩემს უკანასკნელობას, არ მითაკილებთ მე უსწავლელს და რაიცა მიხილავს და მსმენია, ვითარცა ჩვილი ბოვშისაგან, ეგრეთ გულსმოდგინეთ ყურს დამიგდებთ, და ამით კეთილზე კეთილს შეიძინეთ და გამოცდილებაზე გამოცდილებას.

მხოლოდ მარტო მე რომ ვიცოდე და არა ვსთქვა და ამით სხვასაც არ ვასარგებლო, ეს დანაშაულობად მიმაჩნია, ამისთვის მამხნევებს მე სიტყვა თქმული წიგნთაგან: „ეც მიზეზ ბრძენთა და უბრძენეს იყვნენო“, ამიტომ მეც კადნიერებით მოვახსენებთ:

ყოველი კეთილ-გონიერი ოჯახის უფროსი დილ-დილობით ადრე ადგება ხოლმე, შემდგომად ხელ-პირის დაბანისა, წალმა წარსდგება და პირჯვარს დაიწერს, ღმერთს დიდებასა და მადლობას შესწირავს დღის ხილვისათვის და მერე კეთილად ცხოვრების გაგრძელებისათვის – ამის შემდეგ მოუწოდებს თავის თანა-შემწეს და თანამეუღლეს; ეს უფროსნი დედ-მამა, შეჰკრებს თავის შვილებს და შვილი-შვილებს და მთელს ჯალაბს; ყოველ თვითეულ მათგანს გამოუწყობენ თავის შესაფერ საქმეს, თუ რომელმა ადამიანმა იმ დღის განმავლობაში რა უნდა გააკეთოს და რა უნდა იმოქმედოს, რომ ტყუილად დრო არ დაკარგონ და არ მოსცდენ, რომ ყველა თავის გზაზე იდგეს, თავის საქმეზე იდგეს და კეთილზრუნვაში იყვნენ; ოჯახის გაძლიერებისათვის და კეთილ ცხოვრების შეძენისათვის – ეს წესი აქვს

ყოველ კეთილგონიერ ოჯახის მეუმფროსეთა.

ახლა ავიღოთ ჩვენ მეორე მხარე ყოველთა საერთო ცხოვრებისა.

დღეს, ძმანო ქრისტიანენო, პირველი დღე და პირველი დილა არის ახალი წლისა, რომელიც დაგვიდგა 1924 წელი. დღეს ღვთის მამობრივმა განგებამ და სულიერად მშობელმა ჩვენგან დედაეკლესიამ მოგვიწოდა და შეგვკრიბა ჩვენ ერთად, მისნი შვილნი და შვილი-შვილნი, ამ წმიდა ტაძარში, ამით ვიცოდეთ, რომ ჩვენ ვართ შვილნი ღვთისანი და წმიდისა ამის ეკლესიის წმიდა ემბაზისაგან მეორედ სულით შობილნი და შეერთებულნი უფალ იესო-ქრისტესთან, ერთხორცობით, ერთგულობით, ერთსულობით და ერთ ჯალაბობით და ვართ ღვთისა და უფლისა ჩვენის იესო-ქრისტეს მართლმადიდებელ სამწყსოს წევრნი.

როგორც ხორციელი მამა თავის ჯალაბს, შვილებს და შვილი-შვილებს ყოველ დღე დილას გამოუწყობს საქმეს, თუ რომელმა ადამიანმა, დიდმა თუ პატარამ რა საქმეს უნდა დაადგეს და რა უნდა გააკეთონ: – ამგვარად, ახლაც, როგორც პირველ დღეს ამ დამდეგი წლისა, ღვთის განგებით და ამ წმიდა ეკლესიის მოწოდებით, შეკრებულ ვართ ერთად, როგორც ღვთის შვილნი და საღმრთო ჯალაბი; ვიკითხოთ ახლა ჩვენ და გამოვიძიოთ ჩვენი ძველი და ახალი მოქმედება, თუ ვინ რა ვიმოქმედეთ დღემდე და ვინ რა ვიმოქმედოთ დღეის იქით და ვინ რა გზას უნდა დავადგეთ ამ ახალ მომავალ დროის განმავლობაში.

ახლა, ძმანო, კაცის ცხოვრებაში არის ორნაირი გზა, რასაკვირველია, ერთი – კეთილი და მეორე – ბოროტი: ხშირად ესეცა ხდება ხალხთა შორის: კაცი ადგია ბოროტ გზაზე (ესე იგი ბოროტჩვეულებაზე) და თვითონ ვერ მიმხვდარა, მოსწონს თავისი ბოროტი გზა და კეთილად მიაჩნია, ამიტომ საჭიროა გავიგოთ თუ რანაირია კეთილი გზა და რანაირია ბოროტი გზა! – როგორც რომ ერთსა და იმავე დროს ორ გზაზე სიარული კაცს არ შეუძლია, ეგრეთვე შენ სიცოცხლეში ერთ-

სა და იგივეს კეთილსაც და ბოროტსაც ადგე, ეს არ შეიძლება; ეს კი შეიძლება, როგორც რომ გლახა გზიდგან კაცი კი გზაზე გადავიდეს. ეგრეთ გლახა, ბოროტი ცხოვრების გზა დასტოვოს კაცმა და კეთილი ცხოვრების გზას დაადგეს.

ამისთვის დასწერა წმიდა დიდმა წინასწარმეტყველმა დავით არა თავის მხრიდან, არამედ თვით სული-წმიდის მიერ ბრძანებით; დასწერა საწინასწარმეტყველოდ, იგავად და ასახსნელად ყოველი თვითეული შემდეგი მუხლები და სთქვა:

1) „ნეტარ არს კაცი, რომელი არა მივიდა ზრახვისა უღმრთოთასა“-ო.

აქ გამოვიძიოთ, რო სთქვა: „ნეტარ არს კაციო“ მარტო კაცზეა ნათქვამი თუ ქალზედაც?!

აქ იგულისხმება, როგორც კაცზე, ისე ქალზე, რადგან კეთილ-ზნეობრივად მცხოვრებ კაცს თუ ქალს, ორივეს „კაცი“ ეწოდება, ხოლო უპატიოსნოდ მცხოვრებს, დახსნილს და ზნეწამსდარს ბუნებით კაცს თუ ქალს, კაცი არ ეწოდება: როგორც მაგალითად, ყოველ წამსდარს გლახა ეწოდება, ეგრეთ ყოველს უსჯულოდ მცხოვრებს უღმრთო ეწოდება და არაკაც ღვთისა, არამედ მონა ცოდვისა – ხოლო როგორც სხვადასხვა პირმა, კაცმა თუ ქალმა, ერთ გვარი საქმე, ერთ ნაირის სულით და გულს-მოდგინებით გააკეთოს, იმათ ღირსებაც ერთნაირი აქვსო და სასყიდელიც ერთნაირი მიეცემათ, გინა სულიერი, გინა ხორციელი – ამიტომ არ ნატრის არც ანგელოზებს და არც ჩვილ ბავშვებს, რადგან იგინი ბუნებით ცოდვაზე არ მივლენ, არამედ ჰნატრის და იტყვის: ნეტარება იმ კაცსო, რომელიც არ მივიდა და არ შეეზიარა და არ შეუერთდა უღმრთო კაცთა უღმრთო ლაპარაკშიო.

2) „და გზასა ცოდვილასა არა დადგა“.

ცოდვილებად უწოდებს პირველად ეშმაკსა, რომლის გზა და მეცადინეობა არის ყოველი გვარი უსჯულოება და მით კაცის წარწყმედა – ხოლო მეორედ, მის მიმყოლთ უსჯულოთა კაცთა, რომელ ცოდვილთა კაცთა გზა, მათი ბოროტი ჩვეულება არის ამ გვარი: ამპარტავნება, ღვთის გმობა, სხვათა და სხვათ ზედა ძვირის ხსენება;

გინება, გარყვნილება, განკიცხვა, დაცინვა, წყევლა, შური, ცილის-წამება, ღალატობა, უშვერი სიტყვა, ტყუილი ლაპარაკი, ამოლ ლაპარაკი, ჭორიკანობა, კაცის დასმენა, მზვობობა (ტრახახი), გასაცინარ სიტყვათა თქმა, ფარისევლობა, სიზარმაცე, უკადრისობა, მუქთა-მჭამლობა, თავის-თავის ამალღება და სხვისი დამცირება, თავითავის ბრძნად და სწავლულად გამოჩენა და სხვისი გიჟად, უჭკუოდ და სულელად წოდება და სხვა...

– ნეტარება იმ ჭემმარიტ, ბრძენ კაცს, რომელიც ამგვარ ჯგუფს, ამგვარ წრეს და ამგვარ პირთ არ მიეახლა, არ მიუდგა, და არ შეეზიარა და არ დაადგა მათ ამგვარ ბოროტ ცხოვრების გზასო.

3) „დასაჯდომელსა უსჯულოთასა არა დაჯდა“.

უსჯულოთა კაცთა დასაჯდომელად უწოდებს მათ ბოროტ სიტყვა-მოძღვრებას და ნატრის იმ კეთილ გონიერ კაცს, რომელმაც არ ისმინა მათი უსჯულო სწავლა და არცთუ ყური მოუპყრა მათ.

4) „არამედ სჯულსა უფლისა არს ნება მისი“.

– კეთილ-გონიერმა კაცმა არ ირჩია, ვითარცა ზემო ითქვა, ბოროტი ცხოვრების გზა, არამედ ირჩია სჯული უფლისა, რომელიც არის წმიდა სახარების მცნება თავისი საკუთარის ნებით, სურვილით და კეთილ-გონიერებით.

5) „და სჯულსა უფლისასა ზრახავნ იგი დღე და ღამე“:

– წმიდა სახარებისდაგვარად, ყოველი მისი სწავლა, წვრთნა და მეცადინეობა მხოლოდ საღმრთო საგანზეა შეუფერხებელად, ყოველ დღე და ღამე, ესე იგი, ყოველ ჭირსა და შევების დღეებშიდაც: დმერთს სასოებს, ღოცულობს, შეჰხარის, აქებს, აღიდებს და ჰმადლობს. და მარადის სიტკბოებით ეზრახება მის წმიდათა წერილებს და მსგავსადვე მოქმედობს.

6) „და იყოს იგი ვითარცა ხე დანერგული თანა წარსადინელსა წყალთასა“.

– იგი, ღვთის მოსავი კაცი, ემსგავსება იმ ხეს, რომელიც მდინარე წყლის პირად დანერგულია, რომელსაც მდინარე უხვად რწყავს, აცხოველებს და ახარებს და ამი-

ტომ არ ეშინია ამგვარ ხეს არავითარი გვალვისა: – ამ სახედ, კაცთა ცხოველსმყოფელს მდინარე წყლად წმიდა სახარება და მასთან ყოველნი საღმრთო წერილნი ითვლება, რომლის დღე და ღამე წვრთნით გული მისი ირწყვება ცხოველსმყოფელი მადლითა ღვთისა სიტყვათათა. და ვითარცა ზემო თქმული მდინარე წყლის-პირად დანერგული ხე, უფროს ყოველთა უდიდებულეს დროს ხარობს, – ეგრეთვე ღვთის ცხოველსმყოფელ სიტყვათა მწვრთნელი, უფროს ყოველთა კაცთა გახარებულია, სულითა და გულითა... თვით უკანასკნელ სიღატაკეშიდაც კი.

7) „რომელმან გამოსცის ნაყოფი მისი ჟამსა მისსა“.

– ვითარცა ხე იგი წყლის პირად მდგომი, უტყუვრად გამოსცემს ნაყოფსა ჟამსა თვისსა უხვად: საადრიოს ადრე და საგვიანოს გვიან – ეგრეთვე ცხოველსმყოფელი მდინარე საღმრთო წერილით მწვრთნელი კაცი უეჭველად გამოიდებს თვისს კეთილთა საქმეთა ნაყოფთა უხვად ჟამსა თვისსა, ესე იგი საადრიოს და საგვიანოს, რომელ არსსაამქვეყნიო და საიმქვეყნიო ნაყოფნი.

8) „და ფურცელნი მისნი არა დასცვივენ“.

– ფურცლად უწოდებს მრავალთა ჭირთა და განსაცდელთა მის ზედა მოწვეულთა, რომლის დათმენისათვის სასყიდელი მისი ერთიც არ დავარდების და არ დაეკარგვის, არამედ ღვთისა მიერ უხვად მიიღონ.

9) „და ყოველივე რაცა ჰყოს, წარემართოს მას“.

– ესე ვითარი კაცი ყოველსავე თავის საქმეს რასაცა ჰყოფს, ღვთისა მიერ კურთხევით ჰყოფს, და ყოველივე ღვთისა მიერ კურთხეული, კეთილად წარემართება მას.

10) „არა ესრე უდმრთონი, არა ესრე, არამედ, ვითარცა მტვერი, რომელ აღგავის ქარმან პირისაგან ქვეყანისა“.

– უდმრთო კაცთა ცხოვრება არ არის ისე იმ გვარი, ვითარცა ზემო ითქვა, ღვთის-მოსავი კეთილი კაცისა, არამედ ვითარცა მტვერი, რომელსაც აღგვის ქარი პირისაგან ქვეყანისა, ეგრეთ აღიგვის ცოდვილნი

პირისაგან ქვეყანისა, რისხვისაგან ღვთისა.

11) „ამისთვის არა აღსდგენ უღმრთონი სასჯელისა“.

– ჟამსა მას ქრისტეს მეორედ მოსვლისასა: უღმრთონი არ აღსდგებიან განსჯად მართალთა, არამედ აღსდგებიან დასჯად თავთა თვისთა.

12) „არცა ცოდვილნი ზრახვასა მართალთასა“.

– ვითარცა იგი უღმრთონი არა ღირს არიან განსჯად მართალთა, ეგრეთვე ვერც ეღირსებიან უღმრთონი და ცოდვილნი, ზრახვასა მართალთათანა.

13) „რამეთუ უწყის უფალმან გზა მართალთა“.

– უწყის უფალმან უტყუარი ჭეშმარიტი გზა ცხოვრებისა, რომელ არს წმიდა სახარება ქრისტესი, რომელიც თვით განვლო, რომელმაც თვით დასდვა ყოველთა სავალად, რომლისაგან აღსდგა და ამადღა ზეცად, რომელმაც აღთქმა დაუდვა ყოველთა მისთა მცნებათა და მცნებათა დამცველთა: „სადაცა მე ვიყო, მუნცა მოყვარენი ჩემნი“. (სახ. იოანესი 14:3).

14) „და გზა უღმრთოთა წარსწყმდეს“.

– ხოლო უღმრთო კაცნი, თავის უღმრთო, უსჯულო გზით წარწყმდენო! – სიტყვისაებრ უფლისა: „წარვედ ჩემგან წყეულო, ცეცხლსა მას დაუშრეტელსა“ (სახ. მათესი 25:41).

წმიდა დავით წინასწარმეტყველმა ამითი დაასრულა კაცთათვის ჭეშმარიტი გზის ჩვენება, ამიტომაც დასწერა ესე, (სული-წმიდის მიერ თქმული) თავის საწინასწარმეტყველო წიგნის თავში პირველ ფსალმუნად, რადგან ყოველმა კეთილის მაძიებელმა მკითხველმა, პირველივე გაიგოს, რომ საღმრთო წერილის კითხვით, სმენითა და მიყოლით თავისთავს დაჰნერგავს უკვდავების წყაროს პირად, რომელსაც ვერას დააკლებს სოფლიური მრავალგვარი მწუხარების ქარიშხალი და ვერც სიცხე და გვალვა უპოვარებისა და სიღატაკისა. არამედ ჰკიებს გულის შინაგან სული მისი, ვითარცა ფეროანი ყვავილი დაუჭნობელი, გულსავსე, ტკბილი თაფლოვანი, მარად მხიარულებით.

ამისთვის სხვა ადგილას ამბობს იგივე

წმ. დავითი: „სიტყვანი შენნი უფალო, უტკბილეს არს უფროდს თაფლისა და გოლგულისაო“ კვალად განაგრძობს:

„ნეტარ არიან უბიწონი გზასა, რომელნი ვლენან სჯულსა უფლისასა“.

„ნეტარ არიან, რომელნი გამოიკვლევენ წამებათა მისთა, ყოველითა გულითა გამოიძიებენ“.

„ბაგითა ჩემითა მიუთხრა ყოველი სიმართლენი პირისა შენისანი“.

„გზასა წამებათა შენთასა განვსცხრებოდე, ვითარცა ყოველითა სიმდიდრითა“.

„მცნებათა შენთა გულსა ვეტყოდე, და განვიცადნე მე გზანი შენნი“.

„სიმართლეთა შენთა ვიწურთიდე და არა დავივიწყო მე სიტყვანი შენნი“. – წმიდა იოანე სინელი სწერს:

„საღმრთო წიგნის კითხვა, არა მცირედ შეჰკრებს კეთილთა ნაყოფთა და განანათლებს გონებასა, რამეთუ სიტყვანი არიან სულისა წმიდისანი, და მკითხველთა მისთა განამტკიცე შენ“ – კვალად ამბობს:

„სათნობათათვის და ვნებათათვის თქმულთა წიგნთა იკითხვედი და ყოველი, რავდენი კეთილცხოვრებასა შენსა ასწავლის, რათა კეთილად შემოკრებს გონებასა შენსა“. – დიდი მოციქული პავლე სწერს თავის ეპისტოლეში:

„შვილთა თქვენთა ზრდიდეთ წვრთნითა სულიერითა, რამეთუ წვრთნა ხორციელი ჟამ ერთ წამს სახმარ არს, ხოლო წვრთნა სულიერი ორთავე ცხოვრებისა ჟამსა შინა სარგებელ გეყოს“ – ეგრეთვე დიდი მეფე სოლომონ ბრძენი სწერს:

„დასაბამი სიბრძნისა, შიში უფლისაო“.

– მაშასადამე, უსაზღვრო სივრცე სიბრძნისა თვით ღვთისა თანა არს, და რომელი სცხოვრობდეს მოშიშებითა ღვთისათა და მცნებათა წმიდა სახარებისათა, იგი უტყუარ სიბრძნის კვალში ჩამდგარა და ნამდვილ ცხოვრების გზას დასდგომია და სიცრუე და ეჭვი არ არის მის თანა. ამისთვის ჯერ არს და ფრიად სანუკვარი და სამოსწრაფო, რათა რომ ვისმინოთ პირველათ, ყოველითა გუულსმოდგინებითა ჩვენითა ღვთიური სიტყვანი საღმრთო წერილისა და ბრძენთა კაცთა ცხოვრებასა შინა გამოცდილებითი წერილნი.

RAMDENIME SITYVA QARTULI GALOBIS ARDGINEBIS GAMO

მე მგონია, ცხადი იყოს ყველასათვის, რომ საქართველოს ერთობის დროს ენაც ერთი გვექონია, ღრმად შემუშავებული და წესიერადაც დაკანონებული; ამას გვიმტკიცებენ: „ვეფხისტყაოსანი“, „ვისრამიანი“, „დარეჯანიანი“, „რუსუდანიანი“ და სხვ. აგრეთვე, აღარც ის არის საეჭვო, რომ სამეფოს გაყოფისა და დაცალცალკეულების შემდეგ, ენასაც ხრწნილება შეჰპარვია, ადგილობრივი კილო მიუღია და ისე შელახულა, რომ დღეს ის კანონიერი ენა აღარსად ისმის, – მაგრამ ეს მაინც არ ნიშნავს ენის სრულიად დაკარგვას, – ავიღოთ მაგალითად ძვირფასი რამ მანიაკი: ის რომ იმისთანა უფსკრულში ჩავარდეს, საიდანაც ამოღება შეუძლებელია, მაშინ ეთქმის დაკარგულობა და თუ მხოლოდ ის ძაფი გაუწყდა, რომელზედაც აუსხავსთ მისი მარცვლები, გაიფანტა მარგალიტები და გაიბნა აქეთ-იქით, სხვადასხვა კუთხეებისაკენ, ეს არ იქნება დაკარგვა, საჭირო იქნება მხოლოდ იმ გაბნეული

მარგალიტების მოძებნა, პოვნა, აკრეფა, მოგროვება და ხელახალ ძაფზედ ასხმა, და ხელში დაგვრჩება ისევ ძველი სამკაული, გაწმენდილი და გაახლებული; მაგრამ მარტო ერთ რომელიმე კუთხეში რომ აკრიფოს ვინმემ მხოლოდ იქ მოგროვებული მარცვლები და სხვაგან აღარ ეძიოს, თანვე, იმ მარგალიტებს ააყოლოს ლობიოს მარცვლებიც, აასხას მანიაკად და იძახოს: ეს არის ნამდვილი ის ჩვენი ძველი მანიაკი, – ეს იქნება პირდაპირი ან უგუნურება და ან სიზარმაცის ნიშანი.

სწორედ ამგვარ მდგომარეობაშია დღეს ქართული ენა და ზოგიერთს მისი ცოდნის მჩემებლებს – ზოგს ქალაქური, კინტოური, სხვადასხვა ენებისაგან შემდგარი ენა ჰგონია ნამდვილი ქართული, ზოგს – სიტყვებდაკარგული ამერული და ზოგს – სხარტულობით გაცვეტებული იმერული; მაგრამ ყველანი კი სტყუიან და სანამ ყოველ კუთხეს არ მოივლიან, ყველგან არ გამოისძებნიან სიტყვებს და არ შეასწორებენ ძველთან, ცუდად მოყვრობენ სამშობლო ენას.

რაც ენის შესახებ ვსთქვით, ისივე ითქმის ქართულ გალობაზედაც. თავდაპირველად ბერძნულიდან შემოგვიღია გალობა, მაგრამ ისე კი გაგვიქართულებია, ესე იგი მიგვიცია ისეთი ადგილობრივი კილო და ხასიათი, რომ დედანს აღარ გვაგონებს და ჩვენს ეკლესიას პატივსაცემად და საგონებლად იმ პირველ მოძღვრისა, ქართულ გალობაში „ისპოლა“ დაუტოვებია და დღესაც ბერძნულის სიტყვებით ჰგალობს. ენისა არ იყოს, გალობაც ადრევე ერთი-და-იგივე ყოფილა საზოგადოდ საქართველოში და დღეს კი ისიც დამახინჯებულია. ამ ნაკლულეგანებას ყოველთვის ვგრძნობდით, გვინდოდა როგორმე ნოტებით აღვევადგინა, მაგრამ დღემდის მცოდნე პირები გვარწმუნებდენ, რომ შეუძლებელიაო და დღეს კი, როდესაც ბ. ქორიძემ მაგალითი გვიჩვენა, ყოველი კუთხიდან გამოჰყვეს თავი და შინაური თუ გარეული იმას იძა-

ხის: არა, მე უკეთ შევადგენ და არა მეო! – კეთილი და პატიოსანი!.. ძალიან კარგი, მაგრამ სამწუხარო ის არის, რომ იმათ პირადი რამ ანგარიში და კუდაბზიკობა ამოქმედებს და სხვადასხვა ჩვეულებრივ ხრიკებს იქამდე მიუწვდის, რომ ღამის საქმე არივდარიონ რაღაც წვრილმანური პატრიოტობის გამოჩენით. ამ შემთხვევაში ჩვენ გვაკვირვებს კომიტეტის მოქმედება: ის ისეთ რამეებს აჰყოლია, რომ თუ ერისკაცთაგანაც საზოგადო თანაგრძნობისა და დახმარების სურვილი აქვს ამ საქმეში, ასე არ უნდა იქცეოდეს! ერთი ამბობს: „მე ჯერ შევისწავლი ნოტებს, მერე დავივლი იმერეთს, შევასრულებ გალობას და მერე დაგიწერთო“. მეორე არწმუნებს, რომ მე არც ენა ვიცი და არც ხასიათი, მაგრამ ნოტებზედ კი, რაც გინდათ, თვალის დახამხამებამდე გადაგიღებთო. და სხვადასხვა კომიტეტიც ყურს უგდებს და არ იცის, რა ქნას!.. საქმეს ტყუილ-უბრალოდ აჭიანურებენ და საგულისხმო ვერა გამოურჩევიანო. ბოლოს კი, თითქოს აუქციონით ჰყიდდენ რამეს, გადაუწყვეტიათ, ვინც უფრო იაფად გადაიღებს, იმას მივსცეთო და, რასაკვირველია, რომ ესეც უბრალოდ და უსარგებლოდ დროს დაკარგავა. როგორ თუ გადაიღებს? ჯერ აღდგინება უნდა და მერე გადაღება!.. განა დაწერა და გადაწერა ერთი და იგივეა? მაინც კი „ან-ბანი“ იცის, იმას ადვილად შეუძლიან უმეტ-ნაკლებოდ, გადახატვით გადასწეროს, რასაც კი მისცემთ გადასაწერად; მაგრამ თუ ის ენა არ ესმის და შესწავლილი არა აქვს, რომელიდანაც სწერს, როგორ გაიგებს სად რა შეცდომაა, სად მეტია, სად აკლია?! და მაშ როგორღა გაასწორებს და აღადგენს დედანს?! გალობაც ისეა: „ანბანურად“ ნოტებით მისი გადაღება ძნელი არ არის, მაგრამ აღდგინება? ნუთუ ქართული გალობა ისე დასრულებულია, რომ აღარა ეჭირვებარა, გარდა ნოტებით გადაცემისა? და სად არის ეს გალობა? და რომელია? – ზოგი ამტკიცებს „კარბელოვის“ (კარბელაშვილის – რედ.) გალობააო და ზოგი იძახის: „გურულიო!“ – უკაცრავად კი გახლავართ, მაგრამ ორივე მხარე კი სტყუის...

„კარბელოვის“ გალობა არის მხოლოდ პირველი დასაწყისი გალობისა, პირველი გაკვეთილი და იმ პირველ მუხლით გალობენ ყოველ საგალობელს ისე, როგორც ახალი მოსწავლე ამოსადებით ჰკითხულობს ყოველგვარ წიგნს, – „აღიღოს“,

„საღიღოს“, „საზაროს“, „საძიღისპიროს“, „საღღესასწაულოს“ და „ჭრელს“, თუ „საკარანახოს“ – ყველას ერთიანად იმავე კილო-ხმით გალობენ.

გურული გალობა, მართალია, სრული სკოლა არის, მაგრამ მეტის კრიმანჭულებით გადაუსხვაფერებით, გადაუცდენიათ კანონზე და ძველებურად ვეღარც ის ხატავს საგანს. და მაშასადამე, ეს გალობები რომ გადავიღოთ და მითი მოვრჩეთ საქმეს, პირველ შემთხვევაში უგუნურება იქნებოდა და მეორეში – შეცდომა. არა, კომიტეტს თუ მართლა გულწრფელად ჰსურს გალობის აღდგინება, უნდა აიჩინოს მცოდნე პირი. იმან უნდა მოიაროს მთელი საქართველო, ყოველ კუთხეში და ყოველგან დაუგდოს ყური საერო კილოხმებს, თვითონაც შეისწავლოს; ნამეტანი, რაც შეჰპარვია გალობას, გამორიცხოს, რაც აკლია – შეავსოს, აღადგინოს ნელ-ნელა, აუჩქარებლად და სხვებსაც ასწავლოს. ამგვარად შედგება სკოლა და გალობაც თანდათან სისრულეში მოვა. როგორც საქმის მოსარჩლე და არა პირადობისა, ვიტყვი, რომ ამგვარი მოთავე კიდევა გვყავს – ბ. ქორიძე. ვისაც გაუგონია მისგან ნოტებზედ გადაღებული გალობა და სიმღერები, თუ არ უნინთ, წინააღმდეგობას ვერ დაიწყებს. ჩვენ არ ვიტყვით, რომ კიდევ უკეთესიც არ შეიძლებოდეს, მაგრამ ეს საზოგადო კანონია ყოველიფრისათვის!.. დღეს თუშცა მხოლოდ მარტო სამს ხმაზედ არის შედგენილი ეს გალობა, დანაშთენი ხმები არ ჩაერთვის და გუნდიც არ არის შემდგარი, მაგრამ მაინც გულს ელხინება მისი მოსმენა. განსაკუთრებით, გურული კრიმანჭულები საუცხოვოდ არიან გადაღებულნი. გალობას მხოლოდ ერთი მცირე რამ შევნიშნეთ, რომელიც ადვილი გადასასწორებელია: სამივე ხმა ერთად იწყებს და ეს წინააღმდეგია ქართული გალობის: „მოძახილი“ მიტომ ჰქვიან ერთ ხმათაგანს, რომ მერე უნდა დაეხმაროს. საზოგადოდ, მთქმელი იწყებს, მაღალი ბანი მოსძახებს, კრინი აბამს, ბანი მხარს აძლევს, დგრინი აგვირგვინებს და ძილი ატკობს...

ამათ ყველას თავ-თავის დრო აქვს და შიგადაშიგ შეერთებულად ხმას გამოსცემენ ხოლმე და კიდევ ამაშია ჩვენი გალობის ტკბილხმოვანების საიდუმლო.

ქართული გალობა „დროება“
1884 წ. №40. გვ. 1-2.

WMINDA DIMITRI YIFIANIS ARQIVIDAN

(მასალა „კავკასიაში მართლმადიდებელი ქრისტიანობის აღმდგენელი საზოგადოების“ ისტორიისათვის)

„კავკასიაში მართლმადიდებელი ქრისტიანობის აღმდგენელი საზოგადოების“ (Общество восстановления православного христианства на Кавказе“) დაარსების იდეა 1857 წელს გაჩნდა და ამ იდეის განხორციელებაში მონაწილეობდა კავკასიის როგორც სასულიერო, ისე სამოქალაქო ხელისუფლება [ეგზარქოსი ისიდორე (ნიკოლსკი; 1844-1858); მეფისნაცვალ ალექსანდრე ბარიატინსკი. 1856-1862].

„საზოგადოება“ პრაქტიკულად დაარსდა 1860 წელს თბილისში და დახურვამდე (1917 წელი) ენერგიულად ახორციელებდა იმ მისიონერულ მიზანს, რომელიც იმპერატორ ალექსანდრე II-ის მიერ დამტკიცებული წესდებით ჰქონდა განსაზღვრული (სხვა აღმსარებლობის მიმდევართა ქრისტეს სჯულზე მოქცევა, განდრეკილ შვილთა დაბრუნება მართლმადიდებლობის წიაღში, ძველი ეკლესია-მონასტრების აღდგენა და ახალ ტაძართა აგება, მათი შემკობა, ქალთა და ვაჟთა სასულიერო სასწავლებლების დაარსება და მოვლა-შენახვა, წმინდა წიგნებისა და რელიგიური ხასიათის სხვა ტექსტების, აგრეთვე სასულიერო სახელმძღვანელოების ბეჭდვა-გავრცელება და სხვა; დაფინანსების წყარო იყო როგორც ხაზინის ფული, ისე – შემოწირულობები). „საზოგადოების“ საქმიანობა კავკასიას მთლიანად მოიცავდა და მისი მუშაობის ინტენსიურობისა და მასშტაბის წარმოსადგენად აქ მხოლოდ ერთ მაგალითს მოვიყვანთ: – 1892 წელს „საზოგადოების“ ძალისხმევით, ქრისტიანულ-მართლმადიდებლური წესით, ნებაყოფლობით მოინათლა: სოხუმის ეპარქიაში 241 მუსლიმი, 29 კათოლიკე და 6 ებრაელი; საინგილოში 61 ქართველი მუსლიმი; ჩრდილოეთ ოსეთში 23 წარმართი და სხვ. [იხ. Брокгауза и Ефрона Энциклопедический словарь . т. XIX, кн. 37 СПб.: 1896, стр.

448-449; „საზოგადოების“ საქმიანობის მიმოხილვა იხ. Савенко Е.А. Из истории деятельности общества восстановления православного христианства на Кавказе (к 150-летию основания). http://www.pgu.ru/lib/publications/University_Reading/2010/XV/uch_2010_XV_00017; „საზოგადოების“ საქმიანობის შესახებ საინტერესო ინფორმაციაა გაბნეული XIX საუკუნის ქართულ და კავკასიის რუსულ პრესაში („დროება“, „ივერია“, „მწყემსი“, „Кавказ“ და სხვა)].

უნდა ითქვას, რომ „საზოგადოების“ მუშაობის ზოგიერთი მიმართულება ვერ აცდა კავკასიის ხალხთა რუსიფიკაციის სახელმწიფო პოლიტიკას. ასე, მაგალითად, 1864 წელს „საზოგადოებამ“ კირილიცაზე დაყრდნობით თბილისში გამოსცა „სვანური ანბანი“ („Лушну анбан. Сванетская азбука“) და ეს ნაბიჯი, ცხადია, ქართველთა საერთო-ეროვნული თვითშეგნების დასუსტებისაკენ იყო მიმართული.

„კავკასიაში მართლმადიდებელი ქრისტიანობის აღმდგენელი საზოგადოების“ შესახებ მასალა (ლიტერატურა, დოკუმენტური წყაროები) საკმაოდ მწირია. ამ ფონზე, ვფიქრობთ, ინტერესმოკლებული არ უნდა იყოს ერთი საბუთი, რომელიც ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრში, დიმიტრი ყიფიანის პირად არქივშია დაცული (О возстановлений православия на Кавказе. საქმე №322. შავი. დიმიტრი ყიფიანის ავტოგრაფი. უთარილო. რუსულ ენაზე. ფურც. 2). უურნალ „მაყვლოვანის“ მკითხველს ვთავაზობთ ტექსტის ჩვენეულ თარგმანს.

კავკასიაში მართლმადიდებლობის აღდგენისათვის

ხელმწიფე-იმპერატორის უზენაესი განკარგულებითა და მისი მეუღლის, იმპერატრიცა მარია ალექსანდრეს ასუ-

ლის მფარველობით თბილისში არსდება „კავკასიაში ქრისტიანობის აღმდგენელი საზოგადოება“.

„საზოგადოების“ ნამდვილი წევრი გახდება ის პირი, რომელიც შეიტანს „საზოგადოების“ წესდებით დადგენილ საწევრო გადასახადს. წევრებისათვის იქმნება 4 სხვადასხვა ხარისხის სპეციალური სამკერდე ნიშანი. ნიშნის ხარისხი განისაზღვრება ყოველწლიური საწევრო შენატანის ოდენობით.

„საზოგადოების“ წევრებს ახლა უკვე არა დაფარულად, არამედ ღვთისა და კაცთა წინაშე ღიად და დაუფარავად შეუძლიათ ემსახურონ ქრისტიანულ-მართლმადიდებლურ სჯულს.

კავკასიის არაერთ ნაწილში მართლმადიდებლობა არსებობდა და არსებობს მოციქულთა დროიდან.

საქართველო მრავალი საუკუნის განმავლობაში იყო სისხლიანი მოვლენების არენა, მაგრამ ჯერ კიდევ ანდრია პირველწოდებულის, შემდეგ კი – IV საუკუნეში – მოციქულთა სწორის, წმ. ნინოს მიერ ნაქადაგევმა რწმენამ შეინარჩუნა თავისი ხელშეუხებელი სიწმინდე. მიმდინარე ასწლეულის დასაწყისში ქვეყნის მართვა გადაეცა რუსეთის ხელმწიფეს, მისი მფარველობის ქვეშ მოექცა მართლმადიდებლური სიწმინდისა და ჭეშმარიტების დამცველი ქართული ეკლესიაც. მაგრამ იმ მხარეებში, რომლებიც რუსული მმართველობის დამკვიდრებამდე მოსწყდა საქართველოს სამეფოს, ქრისტიანობა ბუნდოვანი მოგონებების ან ზოგიერთი დამახინჯებული წეს-ჩვეულების სახით არის შემორჩენილი.

ადრინდელი ქრისტიანული რწმენის უტყვე მოწმეებად კავკასიის მთებსა თუ ხეობებში დღესაც დგას ტაძრები, ეკლესია-მონასტრები, ჯვრები.

საქართველოს სამეფოს შეერთებით რუსეთმა ორგვარი პასუხისმგებლობა იტვირთა: დაიცვას წმინდა სჯული საქართველოში და აღადგინოს მართლმადიდებლური რწმენა იქ, სადაც იგი შერყეულია.

საქართველოში სისხლის ზღვაა დაღვრილი რწმენის გადასარჩენად. დღეს ჩვენი სამოციქულო ეკლესია დაცულია საფრთხეებისაგან, მაგრამ ეს არ არის საკმარისი – ჩვენ ჩვენი ეკლესიის წიადს დაკარგული შვილები უნდა დავუბრუნოთ.

და ეს უნდა გავაკეთოთ არა ნგრევით, განადგურებით, ცეცხლითა და მახვილით, არამედ წინ უნდა წავიმძღვაროთ ქრისტეს მოძღვრება, სახარებისეული სიყვარული და ღმობიერება.

ახალი ტაძრების აგება და არა მიტოვებული და გაპარტახებული ეკლესიებისა და სალოცავი ქოხმახების განახლება, ადგილებზე ღირსეულ მღვდელმსახურთა და სათანადოდ უზრუნველყოფილ მქადაგებელთა მივლინება, საეკლესიო წიგნების ადგილობრივ ენებზე თარგმნა და გამოცემა, მოზარდებისათვის სამრევლო სკოლების დაარსება – ეს ღონისძიებები მიგვიყვანს წმინდა მიხანთან, რათა განდგომილმა სულიერმა შვილებმა ღვთის ტაძრებში აღავლინონ: „ვითარ საყუარელ არიან საყოფელნი შენნი, უფალო ძალთაო!.. ვირჩიე მე მივრდომად სახლსა ღმრთისასა, უფროს ვიდრეა არა დამკუიდრებად საყოფელსა ცოდვილთასა“.

მაგრამ რწმენა საქმეების გარეშე მკვდარია და აი, დასახულია ის წმინდა მიხანი, რომლის განხორციელებითაც დავამტკიცებთ – რწმენა ჩვენი ცოცხალია და ცხოველყოფელი.

მშობლიური მართლმადიდებელი ეკლესიის შვილებო, გავუწოდოთ დახმარების ხელი ჩვენს შეცთომილ ძმებს და ღვთისაგან ბოძებული მონაგებიდან გავიღოთ გარკვეული წილი ქრისტეს სიყვარულით გამსჭვალული საქმის სასარგებლოდ.

[1860]

მასალა მოამზადა
ფილოლოგიის მეცნიერებათა
დოქტორმა, პროფესორმა

თამაზ ჯოლოგუამ

ANTIMOV IVERIELI DA QARTULI STAMBA

მრავალია მაგალითი იმისა, რომ ქართველი ადამიანი ნებით თუ უნებლიეთ უცხოეთშია გადახვეწილი და თავისი ნიჭით და უნარით ამა თუ იმ ქვეყნის ცხოვრების სხვა და სხვა დარგში დიდი კვალი დაუტოვებია.

ასეთ მოვლენასთან გვაქვს საქმე, როდესაც ვეცნობით ანთიმოზ ივერიელის ცხოვრებას და მოღვაწეობას.

ვინ იყო ეს ანთიმოზ ივერიელი, რომელსაც რუმინელები ანტიმ ივერიანულს უწოდებენ, რომელიც ითვლება მათ ეროვნულ გმირად, რეფორმატორად და წამებულად და რომლის სახელი სამუდამოდ დაკავშირებულია საქართველოში პირველი ქართული სტამბის დაარსებასთან?

ამ დიდი ქართველის ცხოვრებაზე ქართულ ანალებში თითქმის არავითარი ცნობა არ მოიპოვება. ამიტომ ჩვენთვის მეტად საინტერესოა ის ნაშრომი, რომელსაც იძლევა მკვლევარი ემილ პიკო ანთიმოზ ივერიელზე. მან საგანგებო შრომა უძღვნა ანთიმოზს, რომელიც დაიბეჭდა 1886 წელს პარიზის კრებულ „ნუვო მელანჟ ორიან“-ის მე-19 ტომში. თუმცა ავტორი დასაწყისშივე წუხს საბიოგრაფიო მასალის არასაკმაობაზე. ჩვენთვის, ქართველთათვის, იგი მაინც უადრეს ინტერესს წარმოადგენს, მიუხედავად იმისა, რომ ამ შრომის მიზანია, უმთავრესად, გამორკვევა ანთიმოზის ლიტერატურულ-ტიპოგრაფიული მოღვაწეობისა.

მკვლევარ ემილ პიკოს აზრით, ყველა იმ მიტროპოლიტთა შორის, რომელთა სამკვიდრებელი ვალახია იყო, არც ერთი არ შეედრება იმ მრავალფეროვან მოღვაწეობას, რომელიც გასწია ქართველმა ბერმა ანთიმოზმა. მისი მეცნიერება, მისი

არტისტული გემოვნება, მისი სიყვარული წიგნის მიმართ, მის მიერ გატარებული რეფორმები, საკმარისია მისი დიდი პიროვნების დასახასიათებლად. მაგრამ მხოლოდ ამით არ ამოიწურება მისი მდიდარი ბუნება; მან, უცხოელმა, მოსულმა შორეულ საქართველოდან, მოგვცა არაჩვეულებრივი მაგალითი რუმინული პატრიოტიზმისაო. ასე აღფრთოვანებით იხსენიებს ემილ პიკო ამ ქართველს. ჩვენ, ქართველები, მით უფრო უნდა ვაფასებდეთ ჩვენს თანამემამულეს, რომ მას, მიუხედავად იმისა, რომ რუმინიაში უმაღლესი პატივი და ძლიერება დაიმსახურა, სიყვარული თავისი მშობლიური ქვეყნისა არ დავიწყებია. მისი წყალობით იყო, რომ ქართველებმა შექმნეს სტამბა ტფილისში, რომელიც პირველი იყო მთელ ახლო აღმოსავლეთში იმ დროს.

რა წელს მივიდა ანთიმოზ ბერი რუმინიაში, ამის ცნობა არ მოიპოვება, ხოლო უძველესი წიგნი მის მიერ დაბეჭდილი, მის ხელმოწერით აღნიშნული, დათარიღებულია 1692 წლით. ეს ის ხანაა, როდესაც რუმინეთი, როგორც სახელმწიფო არ არსებობს, არამედ როგორც სამთავრო ვალახია-მოლდავიისა, ახლად დამორჩილებული თურქების მიერ. მთავრებს ნიშნავდა სტამბოლი, რომლებიც მოდგმით მუდამ ბერძნები იყვნენ. საზოგადოდ, თურქთა ბატონობის დროს, მათ მიერ დაპყრობილ ქრისტიანულ პატარა ქვეყნებში (ასეთი მრავალი იყო იმ ქამად) სასულიერო და საერო ხელმძღვანელობა ბერძნების ხელში იყო. ამით თურქეთი თავის საქმეს სხვისი ხელით აკეთებდა.

მთელ მართლმადიდებელ ეკლესიათა პატრიარქს სტამბოლში ედგა ტახტი და ის ტრადიციით მუდამ ბერძენი იყო. თუ

რომელიმე ქვეყანაში შეიქმნებოდა მოძრაობა თუ გინდ დამოუკიდებელ ეკლესიის შესაქმნელად, მას სასტიკად ებრძოდა როგორც კოსტანტინეპოლის პატრიარქი, ისე სულთანი.

ვინ იყო ეს მორჩილი ბერი ანთიმოზი? პიკოს მოჰყავს მწერალ დელშიაროს ცნობა, თითქოს ანთიმოზი ბერად აღკვეცის წინ ანდრიას სახელს ატარებდა. რუმინელი ისტორიკოსები ერთ დროს მისი სახელმწოდების წარმოშობას მიაწერდნენ ივერიელთა ათონის მთის მონასტრის სახელწოდებას. ემილ პიკო განმარტავს, რომ სიტყვა ივერია არის ბერძნული სახელწოდება საქართველოსი. გარდა ამისა, ერთ არაბულ წიგნში, ანთიმოზს გარკვეულად უწოდებენ ქართველს.

კრებულ კავკასიონში (პარიზის გამოცემა, №3) მოთავსებულია პატარა წერილი ს. შავთიელის მიერ, რომლის მიხედვით ანთიმოზი შესაძლებელია აბაშიძე იყოსო. სამწუხაროდ, ავტორი არ ასახელებს წყაროს ამ ცნობისას. ამგვარად, თუ დელშიაროს ცნობას მივიღებთ, რომ ანთიმოზს ანდრია ერქვა და დავამატებთ ზემოხსენებულ ცნობასაც, მივიღებთ, რომ ერისკაცობაში ანთიმოზ ივერიელი იყო ანდრია აბაშიძე. ეს სახელწოდება უნდა ჩაითვალოს ჯერჯერობით ჰიპოთეზად, სანამ მომავალი მკვლევარი უდაოდ დაამტკიცებდეს მის ვინაობას.

შორეული გზიდან მოსულ ახალგაზრდა ბერს, ანთიმოზს დიდი ნიჭი გამოუჩენია სასტამბო ხელოვნებაში. მას თავის მასწავლებელთათვის წინ გაუსწრია და უკვე 1692 წლიდან დაბეჭდილ წიგნებს საკუთარ ხელს აწერს, როგორც მესტამბე ბერი ანთიმოზ ივერიელი. სტამბა ამ დროს გამართულია წმიდა სნაგოვის

მონასტრის მყუდრო კედელთა შორის. ანთიმოზის უანგარო შრომა და სიყვარული დაფასებულ იქნა და 1695 წ. ის ამოურჩევიათ წმიდა სნაგოვის მონასტრის იღუმენად. ამ ხნიდან იწყება მისი სატიპოგრაფიო საქმეთა განვითარება. მისი სახელი თანდათან იზრდება. ის ბეჭდავს არამარტო რუმინულ და ბერძნულ

მღვდელმთავარ ანთიმოზ ივერიელის წამება თურქთა მიერ 1716 წელს

ენებზე, არამედ არაბულად და სხვ... მისი გამოცემანი ტეხნიკური და მხატვრული თვალსაზრისით არ ჩამორჩებოდა ევროპაში იმ დროს განთქმულ სტამბებს.

იღუმენ ანთიმოზს დიდ მფარველობას უწევს მაშინდელი მთავარი კოსტანტინე ბრაკოვანი. მისი თხოვნით, ის აწყობს აღმოსავლეთის ენათა წიგნების თარგმნას და ბეჭდვას.

1701 წელს სტამბა გადმოაქვთ ბუქარესტში, რადგან სნაგოვის მონასტრის სტამბა უკვე ველარ აკმაყოფილებს მოთხოვნილებებს.

1705 წელს რამნიკის საეპისკოპოსო თავისუფალია ეპისკოპოს ილარიონის გადაყენების გამო. მოწვეული ყრილო-

ბა ადგენს სამ კანდიდატს, რომელთაგან მთავარმა ერთი უნდა აირჩიოს. 1705 წელს ანთიმოზ ივერიელი ხდება რამნიკის ეპისკოპოსი. ამ ეპოქიდან მისი მოღვაწეობა მრავალფეროვანია და ნაყოფიერი. სასტამბო საქმეებთან ერთად ის ეწევა სააღმშენებლო და სამხატვრო შემოქმედებას – თავისი ხელით ხატავს ეკლესიის კედლებს, ახდენს მრავალ ეკლესიათა რესტავრაციას.

1708 წელს მიიცვალა მიტროპოლიტი თეოდორე, რომელთანაც ერთ დროს ის მივიდა როგორც მორჩილი ბერი სტამბის მუშად. ვინ შესძლებდა, თუ არა ანთიმოზ ივერიელი, ამ უმაღლეს საპატიო თანამდებობის შესრულებას? მაღლიერი ერი მას ირჩევს უმაღლეს მიტროპოლიტად. მიუხედავად უმაღლეს თანამდებობაზე მიღწევისა და პატივის დამსახურებისა, ის რჩება ნიმუშად ადამიანის თავმდაბლობისა, მოყვსისათვის თავდადებისა და სიყვარულისა.

მისი მოღვაწეობა მარტო სასულიერო საქმეებით აღარ განისაზღვრება. ის აარსებს მრავალ კულტურულ დაწესებულებათ, რომლებთანაც დღესაც მისი სახელია დაკავშირებული. 1713 წელს აშენებს ყველა წმინდანთა სახელობის ეკლესიას ბუქარესტში. მის ხელს ეკუთვნის ამ ეკლესიის ქანდაკებანი, სადაც ხშირად განმეორებულია მოტივი ლოკოკინასი, რომელიც იყო ემბლემა ამ წმიდა მოძღვრისა, სიმბოლო უბრალოებისა. ბუქარესტშივე დააარსა დიდი მონასტერი, რომელიც დღესაც ატარებს მის სახელს. თვითონ შეადგინა წესდება და დაწვრილებითი ახსნა-განმარტება ბერებისთვის. ეს წესდება არის საუკეთესო ნიმუში მაღალი სიბრძნის და ჰუმანიზმისა. მას არ დავიწყებია თავისი საყვარელი სტამბაც. ის ადიდებს და აძლიერებს მას. ურჩევს მოგება მოახმარონ კეთილ საქმეებს. ეკლესიასთან და მონასტერთან ქმნის მრავალ საქველმოქმედო დაწესებულებებს, როგორც არის ბავშვთა სკოლა, უცხოელთა უფასო დამ-

არხვა და სხვა მრავალი. ცნობილია მისი ქადაგებანი სარწმუნოებაზე, მორალზე, ადამიანის ღირსებაზე. განსაკუთრებული მოღვაწეობა გასწია სასულიერო პირთა სულიერ ამაღლებისათვის, შეებრძოლა ლოთობას და უვიცობას. მისი ქადაგების ხელნაწერები დღესაც ინახება რუმინიის აკადემიის არქივში.

1715 წლიდან რუმინიაში მდგომარეობა იცვლება. ანთიმოზის მფარველი და მეგობარი მთავარი კონსტანტინე ბრაკოვანი თურქების მიერ გადაყენებულ იქმნა და მის ადგილს იჭერს ახალი მთავარი ბერძენი ეტიენ კანტაკუზენი. ახალ მთავართან ანთიმოზმა მეგობრული დამოკიდებულება დაამყარა. მთავრის გაცემულ სიგელის ძალით ანთიმოზ მიტროპოლიტის შექმნილი დაწესებულებანი ხელშეუხებელი დარჩენ.

ახალმა მთავარმა კანტაკუზენმა, როგორც სჩანს, თურქების ნდობა ვერ დაიმსახურა. ერთი წლის შემდეგ გაწვეულ იქმნა სტამბოლში და მოკლული.

სტამბოლის პოლიტიკა იცვლება. თუ ამ ეპოქამდე ის იყო ღოიადური, ახალი მთავრის მოსვლასთან ერთად იწყება სასტიკი რეჟიმი ძალადობისა.

ახალი მთავარიც ბერძენია ტომით. ნიკოლა მავროკორდატო. მიტროპოლიტი ანთიმოზი ცდილობს ამ ბერძენთან გამონახოს საერთო ენა. მოუწოდებს მას ზომიერებისაკენ. თვით ანთიმოზს, ელინური კულტურის საუკეთესო მცოდნეს, იმედი აქვს გავლენა მოახდინოს მასზე. ეკლესიის მოღვაწეთ მოწოდებით მიმართავს, სადაც ესაღმება ახალი მთავრის დანიშვნას, ყოველივე მისი ცდა უშედეგოდ თავდება.

ბერძენი მთავარი ნიკოლა მავროკორდატო მტკიცე ხელით ატარებს თურქეთის პოლიტიკას.

მიტროპოლიტ ანთიმოზს, ტომით უცხოელს, ადვილად შეეძლო შეთანხმებოდა ახალ მთავარს, თუ ის რუმინულ ეროვნულ ინტერესების დაცვას არ გამოექმთავებოდა. მაგრამ მიუხედავად

მისი უცხოტომობისა, ის უსაზღვრო სიყვარულს ატარებდა ახალ სამშობლოს მიმართ. ანთიმოზი გულისტკივილით უყურებდა სტამბოლიდან მოსულ ავანტიურისტთა თარეშს. როდესაც მისი ცდა ახალ ბატონების სწორ გზაზე დაყენებისა უშედეგოდ დამთარდა, ის ბრძოლაზე გადავიდა. ანთიმოზი ჩვეული ენერგიით შეუდგა ეროვნულ-განმათავისუფლებელ ბრძოლას. მოღალატენი მუდამ არსებობენ და ამ დროის რუმინელი მემბტიანე რადო პოპესკო, რომელმაც ოკუპანტების მხარე დაიჭირა, ანთიმოზს ბრალს სდებს, რომ მას ბოროტი განზრახვა აქვს კანონიერი მთავრის მიმართ, რომ ანთიმოზი საიდუმლო კრებებს აწყოფს, ხალხს მოუწოდებს აჯანყებისაკენ და დასავლეთ ის სახელმწიფოთა დახმარებით სურს განდევნოს ოკუპანტები.

განმათავისუფლებელი ბრძოლა, რომელსაც მეთაურობდა მიტროპოლიტი ანთიმოზი, მარცხით დამთავრდა. ბერძნებს და თურქებს უკვე მაგრად ჰქონდათ ფეხი მოკიდებული. უსწორო ბრძოლაში ანთიმოზი დამარცხდა.

მთავარმა მავროკორდატომ მოიწვია ეპისკოპოსთა ყრილობა სასამართლოს შესაქმნელად. სასამართლოს წინაშე წარსდგა ანთიმოზ მიტროპოლიტი. დამცირების მიზნით მას მოხსნეს სამიტროპოლიტო მიტრა, სამოსელი და ყოველივე საპატიო ნიშანი, თავზე ჩამოაცვეს წითელი ქუდი, როგორც ჯადოსნობის ნიშანი...

საბრალმდებლო ოქმში აღნიშნულია, რომ ეს წმინდა ადამიანი ეწეოდა შავ მაგიას და ყოველგვარ ჯადოსნობას. (აღბად მხედველობაში ჰქონდათ ანთიმოზის მოღვაწეობა, როგორც მესტამბის და ხელოვანის); რომ ის იყო კონსპირატორი და რევოლიუციონერი, აჯანყების მეთაური კანონიერი ხელისუფლების მიმართ. სასამართლომ მიუსაჯა გადაყენება ყოველგვარ თანამდებობიდან და გაძევება ეკლესიიდან.

საინტერესოა ერთი მოვლენა ამ პრო-

ცესში. ამ განაჩენს ხელს აწერს 11 ბერძენთა მოდგმის ეპისკოპოსი და არც ერთი რუმინელი. ეს ფაქტი ამტკიცებს, რომ რუმინელების მიერ იმ დროსაც დაფასებულ იქმნა ანთიმოზი.

მთავარი არ დაკმაყოფილდა მიტროპოლიტ ანთიმოზის გადაყენებით. მას მიუსაჯა სინაის მონასტერში აღკვეთა. მაგრამ მთავარს უფრო დიდი ბოროტი განზრახვა ჰქონდა. მან საიდუმლო ბრძანება მისცა მის მცველებს, რომ იგი გზაში მოეკლათ. და მართლაც, როდესაც დატყვევებული ანთიმოზი გადაჰყავდათ მდინარე დუნაიზე, მკვლელებმა მას ყელი გამოსჭერეს და მისი ცხედარი მდინარე დუნაიში გადააგდეს.

ეს შემადრწუნებელი ამბავი ელვის სისწრაფით მოედო მაშინდელ ქრისტიანულ ქვეყნებს, რამაც გამოიწვია სასტიკი ზიზღი თურქების მიმართ.

ასეთი იყო ტრადიკული ბოლო ანთიმოზ ივერიელისა. რუმინელებს სამართლიანად შეუძლიათ ჩასთვალონ ანთიმოზ ივერიელი, როგორც ეროვნული გმირი, რუმინელ ერისათვის წამებული, – ამბობს მკვლევარი ემილ პიკო.

მართლაც, რუმინელების ეროვნულ შეგნებაში ანთიმოზის სახელი უკვდავი შეიქმნა. დღესაც ამ შესანიშნავი ქართველის სახე, რომელმაც შექმნა სახელოვანი ფურცელი რუმინის ისტორიაში, გამოხატულია მის მიერ შუაგულ ბუქარესტში აგებულ ეკლესიის კედელზე. რუმინულ სკოლებში დღესაც ასწავლიან ანთიმოზ ივერიელის ცხოვრებამოღვაწეობას.

1919 წელს, როდესაც რუმინეთს ეწვია საქართველოს დიპლომატიური მისია, ჩასვლის მესამე დღეს, მისიის თავმჯდომარემ მიიღო წერილი აკადემიკოს ბიანოსაგან, შემდეგი შინაარსისა: – სულით და გულით მივესალმებით რა ქართული მისიის ჩვენში ჩამოსვლას, ორ ქვეყანას შორის კავშირის გასაბმელად, ბედნიერი ვარ ვისარგებლო ამ შემთხვევით და გაცნობოთ, რომ თქვენ პირველი

ქართველი არ ბრძანდებით, რომელიც საქართველოს ჩემს ქვეყანას აცნობს. მე-17 საუკუნეში რუმინეთს ეწვია ერთი ქართველი ახალგაზრდა, ანთიმოზ ივერიელი, რომელმაც არაჩვეულებრივი ნიჭით და პატიოსნებით, სამართლიანად დაიმსახურა მაშინდელი რუმინეთის პატივისცემა და სიყვარული. იმ ქართველის მოღვაწეობა იმდენად ნაყოფიერი და თვალსაჩინო შეიქნა, რომ ის გახდა სრული ბატონ-პატრონი სასულიერო უწყებისა და მიაღწია უმაღლეს ხარისხს, შეიქმნა მიტროპოლიტი ბუქარესტისა, რაც მას პირველ ადგილს ანიჭებდა მაშინდელ რუმინეთის საზოგადოებრივ ცხოვრებაში... და სხვა.

რუმინეთის აკადემიამ სპეციალური სხდომა მოიწვია ქართული მისიის ჩამოსვლის გამო და ანთიმოზ ივერიელის ხსოვნის მოსაგონებელ მოხსენებაში აკადემიკოსმა დაწვრილებით გააცნო ქართულ მისიას ანთიმოზ ივერიელის როლი რუმინეთის ისტორიაში.

როგორც ზემოთ მოვიხსენიე, ანთიმოზი რუმინეთის მიტროპოლიტად აკურთხეს 1708 წელს, რაც მას ანიჭებდა უმაღლეს მდგომარეობას. მიუხედავად ამისა, თავისი პირველი სამშობლო მას არ დავიწყებია. მის გულში არასოდეს ჩამქრალა სიყვარული საქართველოს მიმართ. და სწორედ იმ დროს, როდესაც მან მოიპოვა და დაიმსახურა თავის მეორე სამშობლოში პატივი, დიდება და სიმდიდრე, მისი თვალები მიეპყრენ შორეულ საქართველოს. ის უძღვნის პირველ სამშობლოს უდიდეს განძს, და ეს განძი იქნება პირველი ქართული სტამბა საქართველოში. როგორც სჩანს, ეს სურვილი მას დიდი ხანია ჰქონია, რადგან 1709 წ. მისი წყალობით, უკვე პირველი წიგნი იბეჭდება თბილისში. ანთიმოზს კარგი დრო და შრომა დასჭირდებოდა, სანამ ის ჩამოაყალიბებდა ქართულ სტამბას და შეასწავლიდა ქართულ ენას იმ პირს, რომელიც თავის მხრივ ქართველებს შეასწავლიდა სასტამბო საქმეებს. უნდა

ვიფიქროთ, რომ ეს საქმე მან დაიწყო მაშინ, როდესაც ის მუშაობდა სნაგოვის სტამბაში.

პიროვნება, რომელიც მან აირჩია იმ დროისთვის ამ რთული საქმის მოსაგვარებლად, იყო ტრანსილვანელი მიხეილ სტეფანოვიჩი. ტფილისში მის მიერ გამოცემულ წიგნებს ის აწერს ხელს: – მიხეილ სტეფანეს შვილი უნგრო-ვალახელი (უნგრო – რადგან იმ დროს ტრანსილვანია ეკუთვნოდა უნგრეთს). რა დროს მოვიდა მიხეილი ტფილისში, ამის ცნობა არ გვაქვს. მხოლოდ უნდა ვიგულისხმოთ, რომ უფრო ადრე 1709 წლისა, რადგან ამ წლიდან უკვე სტამბაა გამართული და წიგნებიც იბეჭდება.

საინტერესოა მოვიყვანოთ ზაქარია ჭიჭინაძის ცნობა ამ საკითხზე. ის თავისი ქართული წიგნის ისტორიაში მოგვითხრობს შემდეგს: „მეჩვიდმეტე საუკუნის ბოლოს, რაღაც ბედზე ვალახიაში ყოფილა ერთი ქართველი ეპისკოპოსი... მას ჩამოუსხმევინებია ქართული ასოები და ამ ასოების ნიმუშები საქართველოში გამოუგზავნია. როგორც სჩანს ქართველები ძლიერ კმაყოფილნი დარჩენილან ამ ამბით, რადგან ქართველმა ეპისკოპოსმა მალე იშოვნა ოსტატი კაცები, მოიპოვა ყველა სასტამბო იარაღები, ჩამოასხმევინა ქართული ასოების ყალიბები, ყალიბებს მოჰყვა თვით ასოების ჩამოსხმა – და ყველა ეს გადმოგზავნილი იქმნა საქართველოში“...

ემილ პიკო ფიქრობს, რომ ტფილისში ამ დროს ე.ი. 1709 წ. დაბეჭდილი სახარება არის პირველი დაბეჭდილი ქართული წიგნი. ეს სინამდვილეს არ შეეფერება. უფრო მართალი იქნებოდა გვეთქვა, რომ ეს იყო პირველი დაბეჭდილი წიგნი ტფილისში. რადგან პირველი ქართულად დაბეჭდილი წიგნები გამოსდის რომში 1629 წელს. ეს ქართული პირველი წიგნებია ქართულ-იტალიური ლექსიკონი და ქართული ანბანი ლოცვებითურთ, რომელნიც „ქართული წიგ. ბიბლიოგრაფიაში“ არიან შეტანილნი

როგორც №1 და №2 (იხ. ქარ. წიგ. ბიბ. ტომი 1. ტფილისი 1941 წ.). მათი ავტორები იტალიელი სტეფანე პაოლინი და ქართველი ნიკიფორე ირბახი – იგივე ნიკოლოზ ჩოლოყაშვილი, კაცი ფრიად განათლებული, ევროპიული ენების მცოდნე და ელჩი თეიმურაზ პირველისა დასავლეთ ევროპაში, საგანგებო დავალებით წარგზავნილი. მესამე ნომერი ქართული წიგნისა არის აგრეთვე რომის სტამბაში გამოსული მისიონერ მარია მაჯიოს ქართული ენის გრამატიკა. ეს იყო პირველი ნაბეჭდი წიგნების ქართული ტექსტით, მხედრული შრიფტით.

მე-4 ნომრად ქართული წიგნის ბიბლიოგრაფიაში შეტანილია არჩილ მეორის მიერ მოსკოვში დაბეჭდილი დავითნი 1705 წელს. საქართველოდან გარდახვეწილი არჩილ მეორე მოსკოვში ყოფნის დროს უკავშირდება დასავლეთ ევროპიდან მოსულ განათლებულ უცხოელებს. ერთ-ერთი მათგანის მეშვეობით აკეთებინებს ქართულ ასოებს ამსტერდამში და მოსკოვში აწყობს ქართულ სტამბას.

ამგვარად, ქართული წიგნის ბეჭდვის საქმე თითქმის ორი საუკუნის მოგვიანებით (როგორც ცნობილია, გუტენბერგმა პირველი საბეჭდავი მოაწყო 1455 წელს) უცხოეთში იწყებს განვითარებას. ეს გასაგები გახდება, თუ მოვიგონებთ, რომ მე-15-17 საუკუნეებში საქართველოში მუდმივ ომიანობას და შინაურ განხეთქილებებს ჰქონდა ადგილი. სწორედ იმ წლებში, როდესაც რომში პირველი ქართული წიგნი იბეჭდებოდა, საქართველოს უდიდესი ისტორიული უბედურება დაატყდა თავს. ის იყო შახ-აბაზის შემოსევა.

ანთიმოზ ივერიელის დაწვებულ ქართულ სტამბის შექმნის საქმეს, ნაყოფიერი ნიადაგი დახვდა მაშინდელ საქართველოში. ეს იყო ხანა ვახტანგ მეექვსესი. ყველამ ვიცით, თუ რა საპატიო ადგილი უკავია ვახტანგ მეფეს ქართული კულტურის ისტორიაში. ის იყო არა მარტო მაშინდელ ქართლის პოლიტიკური

ხელმძღვანელი, არამედ მთელი საქართველოს ინტელექტუალური მოღვაწეობის და საქმიანობის მეთაური. მიუხედავად იმისა, რომ მისი მეფობა ერთი ათეული წელი გაგრძელდა მხოლოდ, განსაცვიფრებელია ის ენერჯია და შრომა, რომელიც მან გამოიჩინა ამ მცირე ხნის განმავლობაში. მისი პირადი მონაწილეობით მუშავდება ქართული ისტორია, ქართული სამართალი და სხვა. თვით მწიგნობარმა და პოეტმა პირველად კრიტიკულად გადაამუშავა ვეფხისტყაოსნის ტექსტი, დაურთო კომენტარები და პირველად დაბეჭდა.

ანთიმოზ ივერიელი ვახტანგზე უკეთესს ვის მონახავდა, რომ ქართული სტამბის საქმე საქართველოში კეთილად დაგვირგვინებულიყო. ვახტანგი მტკვრის ნაპირას, თავის სასახლის მახლობლად სპეციალურად აგებს სტამბის სახლებს, არ ერიდება არავითარ ხარჯებს და შრომას. 1709 წელს ტფილისის სტამბიდან გამოდის პირველი ნაბეჭდი წიგნი – სახარება, №5-ად შეტანილი ქართული წიგნის ბიბლიოგრაფიაში, ხოლო № პირველი საქართველოში დაბეჭდილი წიგნი იმ დროს, როდესაც არცერთ მეზობელ სახელმწიფოში არ იყო შემოღებული წიგნის ბეჭდვა. ტფილისში უკვე ქართული წიგნის ბეჭდვას მკვიდრი საფუძველი ეყრება. თვით სპარსეთში, რომელიც ამ დროს დიდ სახელმწიფოდ ითვლებოდა, მეცხრამეტე საუკუნემდე ხელით წერას მიმართავდნენ.

ვახტანგის სტამბაში გამოცემულ წიგნების თავსა და ბოლოში მოთავსებულია წინა და ბოლოსიტყვაობანი, რომლებიც ძვირფას ისტორიულ-ლიტერატურულ ცნობებს შეიცავენ.

თავის დროზე ჩვენს ისტორიკოს დიმიტრი ბაქრაძეს ყურადღება მიუქცევია რუმინულ ენაზე ქართული ასოებით დაწერილი ქართული ბიბლიის ბოლოს დაბეჭდილი პატარა ლექსისთვის, რომელიც გადმოუგზავნია ბუქარესტში და იქ დაუბეჭდიათ რუმინულ გეოგრაფიულ

საზოგადოების ბიულეტენში 1883 წელს. ემილ პიკოს მოჰყავს თავის შრომაში ეს ტექსტი:

„ვითარცა უცხონი იხარებენ ხილვასა ზედა თვისთა სამკვიდრებელთასა, და ზღვათა შინა მავალნი – ხილვასა ზედა ნავთსაყუდელისა, ეგრეცა მესტამბენი იხარებენ გასრულებასა ზედა წიგნთასა“.

ემილ პიკოს აზრით, ამ სიტყვების ავტორი რუმინელი მესტამბე კი არ არის, არამედ თვით ანთიმოზ ივერიელი, რადგან მას ჩვეულება ჰქონდა, მის მიერ დაბეჭდილი წიგნები ამ პატარა ბოლოსიტყვაობით დაემთავრებინა. მის მოწაფეს სტეფანოვიჩს ეს ჩვეულება ანთიმოზისა ტფილისშიც შემოუღია, რომელიც მაშინდელ ქართველებს ტრადიციად გადაუქცევიათ და რომელიც სხვადასხვა ვარიანტებით მეორდებოდა.

1709 წლის გამოცემული პირველი სახარება მხატვრულად არის გაფორმებული: თავფურცელი შემკულია ორმაგი ორნამენტით და წმინდანთა სურათები შესრულებულია ფერადებით. საინტერესოა წინასიტყვაობა ამ სახარებისა, რომელიც ეკუთვნის მიხეილ სტეფანოვიჩს: „... სიმდაბლით გევედრებით თქვენ, ყოველთა, დიდთა და მცირეთა, უკეთუ ცთომილი რაიმე იხილოთ, სიტყვა ან ასო, ნუ გამქირდავთ, რამეთუ უცხო ვიყავ ქვეყანასა ამის და უსმენელი სიტყვათა თქვენთა და, რომელნი ჩემნი მოწაფე იყვნენ, ეგრეთვე გამოუცდელნი საქმესა ამისა ჩემისა: ვითა მე ვიყავ ქართლის

უნახავი, ეგრეთვე ჩემნი მოწაფენი სტამბისა. გლოცავთ თქვენ, შემინდევით სულიერითა სიყვარულითა, რათა თქვენცა მოგიტევენს. უფალი ბრძანებს: მიუტევენთ და მოგეტევენს თქვენ. მდაბალი ამით ბეჭდვათაგან მესტამბე მხურვალითა გულითა ვმუშაკობ, მოსამსახურე თქვენი მიხეილ სტეფანეს შვილი უნგრო ვალახელი“.

ვახტანგის ხანმოკლე მეფობა რუსეთში იძულებითი გადასახლებით დამთავრდა. როგორც ვიცით, ვახტანგთან ერთად გადაიხვეწა რუსეთში 1724 წელს მთელი მაშინდელი განათლებული თაობა, რიცხვით 1400 კაცი. ამ რიგად შეწყდა ვახტანგ მეფის მიერ დაწყებული ქართული სტამბის არსებობა ტფილისში და ყოველგვარი კულტურული საქმიანობაც.

1737 წელს ვახტანგ მეფემ ქალაქ ასტრახანში დაამთავრა განაწამები სიცოცხლე.

როგორც ვნახეთ, მისმა თანამშრომელმა სასტამბო საქმეებში, ანთიმოზ ივერიელმა, არანაკლები ტრადელით დაამთავრა თვისი ცხოვრება.

ამ ორი დიდი ქართველის სახელი სამუდამოდ და განუყრელად დაკავშირებულია ქართული სტამბის დაარსებასთან, ქართულ წიგნთან.

„ბედი ქართლისა“ №24-25, 1957 წ. თსუ ქართული ემიგრაციის მუზეუმი (გ. შარაძის კერძო კოლექცია).

RIRSI MAMA IOB POCAVELI

(ცხოვრება და მოღვაწეობა)

ღირსი მამა იობ პოჩაველი (იოანე უელეზო) თავადაზნაურული ჩამომავლობისა იყო. იგი დაიბადა 1550 წელს.

ღირსი იობი ათი წლის ყმაწვილი იყო, როცა უგორნეცის ფერსიცვალების მონასტერში მივიდა და იმგვარი მოშურნეობით შეუდგა ღვაწლს, რომ ჯერ კიდევ 12 წლის მოზარდი ბერად აღკვეცეს და იობი უწოდეს; როდესაც ბერი იობი სრულწლოვანი გახდა, მღვდლის ხარისხის, ხოლო 30 წლისა დიდი სქემის ღირსი შეიქნა და ნათლობის სახელი – იოანე ეწოდა.

ღირს იობს რთულ დროს მოუწია ცხოვრება. დასავლეთ რუსეთის განაპირა მხარეს მართლმადიდებლები პოლონურ-ლიტვური ხელისუფლებისგან ეკლესიურ

და პოლიტიკურ შევიწროებას განიცდიდნენ. ცნობილია, რომ გალიციისა და ვოლინის ტერიტორიებზე, ჯერ კიდევ მე-15 საუკუნის ბოლოდან მოყოლებული, აქტიურად ინერგებოდა ბრესტის უნია, ანუ კათოლიკეთა გაერთიანება, რომლის თანახმად, მართლმადიდებლებს შეეძლოთ შეენარჩუნებინათ ღვთისმსახურების აღმოსავლური წესი, მაგრამ კანონიკურად რომაელ ეპისკოპოსს უნდა დაქვემდებარებოდნენ. ძირძველი რუსი მართლმადიდებელი მოსახლეობისთვის მძიმე უამი დადგა – მართლმადიდებლებს დევნიდნენ და ადამიანებს ძალდატანებით აიძულებდნენ, უნია მიეღოთ. ამ პირობებში ღირსი მამა იობი არა მარტო მკაცრ ასკეტურ ცხოვრებას აღასრულებდა, არამედ მართლმადიდებლობის აქტიური დამცველიც იყო. პოჩავეის მონასტრის პირველი წინამძღვარი წმიდა იობი კათოლიკეებისაგან გამუდმებულ დევნას განიცდიდა.

წმიდა იობს განსაკუთრებული ნდობა გამოუცხადა და მფარველობა გაუწია ვოლინში მართლმადიდებლობის ცნობილმა დამცველმა, თავადმა კონსტანტინე ოსტროუსკიმ. მისი თხოვნით, ღირსი მამა დუბენსკის ჯვრის მონასტერში მიიღეს და სამოსს წინამძღვრად დაადგინეს. წმ. იობმა ოცი წელი დაჰყო იღუმენის ხარისხში. სწორედ ამ დროს დაიღო ბრესტის უნიის ხელშეკრულება, რასაც მართლმადიდებელთა დევნა-შევიწროება მოჰყვა. თავად კონსტანტინეს, რომელიც მფარველობდა ღირს მამა იობს, უზარმაზარი გავლენა ჰქონდა ვოლინში; იგი პოლონეთის მეფის, სიგიზმუნდ მესამის და რომის პაპის, კლიმენტ მერვეს პატივისცემით სარგებლობდა. ამიტომ უნიატები ვერ ბედავდნენ წინ აღდგომოდნენ იღუმენის მოღვაწეობას. დუბნაში მოღვაწეობის დროს წმიდა იობ-

ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის ტერფის ანაბეჭდი, რომელიც პოჩაევის მთაზე გამოცხადების შემდეგ აღიბეჭდა.

მა მართლმადიდებლური ლიტურატურის გავრცელება დაიწყო. ამ მიზნით ის სათავეში ჩაუდგა მთარგმნელობით საქმიანობას და წიგნების გადაწერას. ღირსი მამა იობი თავადაც მონაწილეობდა საგამომცემლო საქმიანობაში. მისი კურთხევით 1582 წელს თავადმა კონსტანტინემ ქალაქ ოსტროვში გამოსცა პირველნაბეჭდი სლავური ბიბლია, რომელსაც შემდგომში ოსტროვის ბიბლია (ოსტროუსკაია) ეწოდა. ერთის მხრივ, საგამომცემლო საქმიანობასთან დაკავშირებული საზღვრული და მღვლევარება, მეორე მხრივ კი, ლათინთა მტრობა ღირს იობს ბერ-მონაზვნური საქმიანობისგან განაშორებდა და აიძულებდა, ყურადღება გადაეტანა სხვა მოვლენებზე. ამიტომ მან გადაწყვიტა დაეტოვებინდა ღუბენსკის მონასტერი და დაახლოებით 1604 წელს მონასტრის მახლობლად დასახლდა – პოჩაევის მეუდროს სავანეში. მაგრამ ის აქაც იძულებული გახდა დათანხმებულიყო საძმოს თხოვნას და მონასტრის წინამძღვრობა ეტვირთა.

პოჩაევის მთა ჯერ კიდევ მე-13 საუკუნეში, თათართა შემოსევის დროს მართლმადიდებელი ბერების სამოღვაწეო ადგილად იქცა. ეს იყო ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის გამოცხადებით ნაკურთხი ადგილი. ეს სასწაული 1340 წელს აღსრულდა. მას შემდეგ სავანის დიდ სიწმიდეს წარმოადგენს ღვთისმშობლის ტერფის ნაკვაღევი, რომელიც ყოვლადწმიდა ქალწულმა მარიამმა ამ ადგილის მონახულების ნიშნად დატოვა ქვაზე. აქედან მოყოლებული, პოჩაევის მთაზე

მოღვაწეობდნენ განდევილი ბერები, აქვე ჰპოვეს თავშესაფარი კიევ-პეჩორის დარბეული მონასტრის ბერებმაც. მე-16 საუკუნის ბოლომდე სავანე იდიორიტმული წესით ცხოვრობდა: ბერები ცალ-ცალკე ცხოვრობდნენ გამოქვაბულებში და დღესასწაულზე სალოცავად იყრიდნენ თავს ღვთისმშობლის მიძინების პატარა ტაძარში. ღირსმა მამა იობმა პოჩაევის მონასტერში დააწესა ზოგადცხოვრებულთა სამონასტრო წესდება. სავანე შემოღობა ბაღით და ღვთისმოსავი მემამულეების, დომოშევსკების დახმარებით წმიდა სამების სახელზე ტაძარი აღმართა, მოგვიანებით კი ექვსი პატარა სამლოცველოც ააგო.

ვოლინში მართლმადიდებლობის განსამტკიცებლად დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა ღირსი მამა იობის საგამომცემლო და ლიტურატურულ საქმიანობას. მე-17 საუკუნის დასაწყისში ამ მხარეში მხოლოდ ერთი – პოჩაევის სლავური ტიპოგრაფია იყო შემორჩენილი. სწორედ საგამომცემლო საქმიანობა გამოიყენა ღირსმა იობმა უცხო აღმსარებლობასთან საბრძოლველად. აქ იბეჭდებოდა მამხილებელი და დოგმატური ხასიათის წიგნები, მართლმადიდებლური სწავლანი, ლოცვანი და ეპისტოლეები.

პოჩაევის მონასტრის იღუმენი, ღირსი მამა იობი არა მხოლოდ მოშურნე მოღვაწე, მქადაგებელი, აპოლოგეტი, ეკლესიების მაშენებელი და საძმოს მოძღვარი იყო, არამედ შეცდომილთა მწყემსიც. ერთხელ, როდესაც იღუმენი ღამით მონასტრის კალოზე გავიდა, მან დაინახა ქურდი, რომელსაც ზურგზე უნდოდა წამოეკიდებინა ხორბლით სავსე ტომარა. ღირსი მამა დაეხმარა მას ტომრის აწევაში, მაგრამ შეახსენა, რომ ამ საქციელისთვის საშინელ სამსჯავროზე ქრისტესთვის პასუხისგება მოუწევდა. მოძღვრის საქციელით და ნათქვამით გაოგნებული ცოდვილი ფეხებში ჩაუვარდა წმიდანს და პატიება ითხოვა.

ამგვარ ღვაწლში გადიოდა წმინდანის ლოცვით აღბეჭდილი, განდევილი ცხოვრება. პოჩაევის ლავრაში დღემდე შემორჩენილი გამოქვაბული, სადაც რამ-

პოჩაევის მონასტრის ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის სასწაულთმოქმედი ხატი, რომელიც რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის ერთ-ერთი ცნობილი ხატია და მას ეთაყვანება საყოველთაო მართლმადიდებელი ეკლესია.

დენიმე დღე-ღამის განმავლობაში ფეხზე მდგომი ღოცულობდა ღირსი მამა იობი. ერთ-ერთ ასეთ ღამეს, წმინდანის ღოცვის დროს დაინახეს უჩვეულო შუქი, რომელიც ასხივოსნებდა გამოქვაბულს.

ღოცვის და ღვთივმზრახველობის გარდა ღირსი მამა ფიზიკურ შრომასაც ეწეოდა. იგი მონასტრის ბაღში მუშაობდა; მისი დარგული ხეები დღემდე ხარობს.

1620 წელს ღირსი მამა იობი მონაწილეობას ღებულობდა კიევის საეკლესიო კრებაში, რომელმაც დაგმო უნია და დაად-

გინა, რომ მტკიცედ დამდგარიყვნენ მართლმადიდებლობის სადარაჯოზე. წმიდა ბერისათვის კათოლიკეებთან და პროტესტანტულ სექტებთან ბრძოლა უმნიშვნელოვანესი იყო.

ღირსი მამა გარდაიცვალა 1651 წლის 28 ოქტომბერს, მისი ნეშტის წმინდა ნაწილები 8 წლის შემდეგ იქნა მოძიებული, მას შემდეგ, რაც კიევის მიტროპოლიტ დიონისეს წმიდანი სამჯერ გამოეცხადა.

1675 წელს ღირსი მამა იობის ღოცვით, ღვთისმშობელმა თათრებისა და თურქების მიერ ალყაშემორტყმული პოჩაევის საგანე იხსნა. ყოვლადწმიდა ღვთისმშობელი მეომრებს წმიდა იობთან ერთად გამოეცხადა, რის შემდეგაც ლავრისკენ მიმართული ისრები მტერს უკან უბრუნდებოდა და თავად ისინი იხოცებოდნენ. ამ სასწაულის მხილველი მუსლიმები დამფრთხალები გარბოდნენ.

1721 წელს პოჩაევის მონასტერი უნიატებმა ჩაიგდეს ხელში. მხოლოდ 110 წლის შემდეგ, 1831 წელს, შეუერთდნენ უნიატები მართლმადიდებელ ეკლესიას. მაშინ ღირსი მამის, იობ პოჩაეველის ნეშტი საზეიმოდ იქნა აღმოყვანილი, რათა მისთვის თაყვანი ეცათ, ხოლო პოჩაევის მონასტერი ლავრად გამოცხადდა.

რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესია წელიწადში სამჯერ ზეიმობს ღირსი მამა იობის ხსენების დღეს: პირველად მისი გარდაცვალების დღეს – 10 ნოემბერს, მეორედ მისი ნეშტის წმიდა ნაწილების პოვნის დღეს – 10 სექტემბერს და მესამედ იობ მრავალტანჯულის ხსენების დღეს – 18 მაისს.

**რუსულიდან თარგმნა
თინათინ მეტრეველმა.**

**IGAVI UGUNURI MDIDRIS SESAXEB
(LK.12, 16-21)**

დღეს წაკითხულ ლუკას სახარების იგავში, რომელიც მდიდრის შესახებ მოგვითხრობს, მაცხოვარი ადამიანებს შეაგონებს, მოერიდონ ანგარებას და სიხარბეს – ადამიანისათვის დამახასიათებელ ავადმყოფურ ლტოლვას – რაც შეიძლება მეტი ქონება მოიხვეჭოს და დაიუნჯოს და რაც, წმინდა წერილის მიხედვით, ადამიანთა ცხოვრებისეულ მანკიერ თვისებად მიიჩნევა.

მაცხოვარმა მოწაფეები და მდიდრის იგავის მოსასმენად შეკრებილი ადამიანები, საგანგებოდ შეამზადა სიტყვებით: „ეკრძალებით და დაიცვებით თავნი თქუენნი ყოვლისაგან ანგარებისა, რამეთუ არა ნამეტნავისაგან ვისამე არნ ცხოვრებაი მისი ნაყოფთა მისთაგან“ (ლკ.12,15). ე.ი. ყოველმხრივ ეცადეთ, გაფრთხილდით, დაიცავით თავი ყოველგვარი ანგარებისა და სიხარბისაგან. იცოდეთ, რომ ადამიანები ვერ ცხონდებიან ანგარებით, სიხარბით და მომხვეჭველობით; რომ სულის მშვიდობა, კეთილდღეობა და სათნო ცხოვრება სრულებით არ არის დამოკიდებული ქონებაზე, სიმდიდრეზე, თუნდაც იგი უთვალავი და აურაცხელი ჰქონდეს ადამიანს. ჭარბი, აურაცხელი და ზედმეტი სიმდიდრე არ განსაზღვრავს მის კეთილდღეობას, მით უფრო, თუ ამ ქონებას არასწორად იყენებენ ზოგიერთები. ამაზე პასუხს გვაძლევს კაცობრიობის მრავალსაუკუნოვანი გამოცდილება. დიდი და მუყაითი შრომით შექმნილი სიმდიდრის მიმართაც კი ადამიანის მიდგომა უნდა იყოს ღვთის ნებას დამორჩილებული. მაშინაც კი, როცა უფალმა შექმნა სამყარო, სავსება მისი და მოსახმარად მისცა ადამიანს, თავისი შემოქმედების ნაყოფი, გააფრთხილა იგი, რომ უხენავისს საკუთრებაა „სოფელი და სავსება მისი“ (ფს.49,12).

მატერიალური ქონება ადამიანებისათვის ერთგვარი გამოცდაა. მას გამოყენებითი ღირებულება აქვს მხოლოდ ამ სამყაროში და მისგან მისხალიც არ მიჰყვება იმ სამყაროში. ჩვენ ყველას გვავიწყდება მარ-

თალი მრავალგნებული იობის ცხოვრება, ადამიანებისთვის ნათქვამი მისი დამაფიქრებელი სიტყვები: „შიშველი გამოვედი დედის მუცლიდან და შიშველი დავბრუნდები იქ. უფალმა მომცა, უფალმა წაიღო“ (იობი,1,21). ეს ხომ ყველას ამქვეყნიური ცხოვრების გარდაუვალი დასასრულია.

ჭარბი ქონება ყოველთვის ზედმეტ საზრუნავს უქმნიდა და უქმნის ადამიანებს. ჭარბი ქონების მართვა, შენახვა და საქმეში დაბანდება მოითხოვს სხვებთან შესატყვისი ურთიერთობების დამყარებას. ამ ურთიერთობების წარსამართავად იქმნებოდა და დღესაც იქმნება ე.წ. თამაშის წესები, რაც, ერთის მხრივ, სარგებლობის მომტანია, მაგრამ ხშირად კაბალურ მდგომარეობაში აყენებს საზოგადოების უდიდეს ნაწილს, რაც ქრისტიანული თვალსაზრისით ზოგჯერ მისაღებ ზნეობრივ ნორმებსაც სცილდება.

ამ თვალსაზრისის დასამტკიცებლად, გაგახსენებთ დღეს წაკითხულ იგავს: ერთ მდიდარ გლეხს წარმოუდგენლად დიდი მოსავალი მოუვიდა. „რა ვქნა?“ – იფიქრა გლეხმა. არ ვიცი, სად წავიღო ამდენი მოსავალი. მოდი, ჩემს ყველა ბედელს დავანგრევ, ახალ, უფრო დიდ ბედლებს ავაშენებ და მთელ მოსავალს იქ დავაბინავებ. მერე კი დაჯექი, სულს ჩემო, გაქვს მრავალი წლის სარჩოსაბადებელი, ჭამე, სვი და ლაღად გაატარე შენი ცხოვრებაო. უთხრა მას უფალმა: „უგუნურო, ამას ღამესა მიგიღონ სული შენი შენგან; ეგე, რომელ მოიმზადე, ვისა იყოს?“ (ლკ.12, 20).

იგავში მოხსენიებული უგუნური მდიდარი გლეხისა და იმ ადამიანების ფსიქიკა, ვინც ერთი ხელის მოსმით მდიდრდება, იმგვარადაა მოწყობილი, რომ ისინი განერიდებიან თავის უახლოეს ნათესავებს და მეგობრებს, რკინის ვისოსებს ავლებენ თავიანთ სასახლეებს და უდრტვინველად, უდარდელად სურთ გაატარონ ცხოვრება. ღმერთი იგავით აფრთხილებს უგუნურ მდიდარ გლეხს და ყველა მისნაირ ადამიანს, რომ მათ არ უნდა ჰქონდეთ თავიანთი სიმ-

დიდრის იმედი, მათ ვერ დაიცავს სიმდიდრე, რადგან შეიძლება იმავე ღამით სული ამოხადონ მას და მაშინ ვეღარ უშველის მათ ეს სიმდიდრე. უფლის თვალში ეს ადამიანები უგუნურები არიან. მათი უგუნურება ისაა, რომ ისინი უფრო ზრუნავენ არა საკუთარი სული სრულყოფისათვის, არამედ ხორციელი მოთხოვნილებების და ვნებების დაკმაყოფილებისათვის. ყოველი ადამიანი უნდა იკრებდეს სულიერ საუნჯეს, რომელიც წარუვალია, მატერიალური კი წარმავალია და თან არ გაჰყვება ადამიანს ცათა სასუფეველში.

„ნუ იუნჯებთ თქვენ საუნჯეთა ქუეყანასა ზედა, სადა მდილმან და მჭამელმან განრყუნის და სადა მპარავთა დასთხრიან და განიპარიან. ხოლო თქვენ იუნჯებდით საუნჯეთა ცათა შინა, სადა არცა მდილმან, არცა მჭამელმან განრყუნის, და სადა არცა მპარავთა დასთხრიან და განიპარიან“ (მთ.6,19-20); რადგან თქვენი გული ყოველთვის იქ იქნება, სადაც თქვენი საუნჯე იქნება. ეს სიტყვები უგუნურთა საყურადღებოდაა ნათქვამი, რომლებიც, როგორც ვთქვით, საკუთარი ხორცისათვის უფრო ზრუნავენ და არა სულისათვის. ასევე მოსდის მას, ვინც მხოლოდ თავისთვის იუნჯებს. ის მდიდრდება, მაგრამ სამწუხაროდ, არ მდიდრდება ღმერთით (ლკ.12,21). ის, ვინც, ღმერთით მდიდრდება, გულმოსწყალეა, ეწევა ქველ საქმეს, თანაუგრძნობს უმწევს და უძღურს, უპოვარს, გაჭირვებაში მყოფს, ქვრივობლებს. გაცემულ წყალობას მშვიდობა შემოაქვს ადამიანში; ეს ის ღვთიური მადლია, რომელსაც ეძიებს ჭეშმარიტი ქრისტიანი. ეს ადამიანები მდიდრები არიან ადამიანები, მდიდრები არიან ღმერთით. ეგოისტი, კეთილმოქმედებით, ხარბი ადამიანები მონები არიან მამონასი, ისინი ემონებიან ფულს და არ არიან მდიდრები ღმერთით.

ისევე, როგორც ღვთისმოშიშება საწყისია სიბრძნისა, ცოდვად დაცემა და განშორება უფლისაგან შედეგია უგუნურებისა. შესაბამისად, უგუნური ადამიანი ღვთისაგან განდგომილია. სიბრძნე – ღვთიური მადლია, რომელიც ადამიანს ამოქმედებს და აცხოვრებს საღმრთო კანონებით. უღმერთოდ ცხოვრება უგუნურებაა და იგი შობს ცოდვას. სიბრძნესა და უგუნურებას შორის ისეთივე წინააღმდეგობაა, როგორც მორწმუნე ადამიანის მიერ ღვთისმოსაობა-

სა და ურწმუნო ადამიანის ღვთის გამობას შორის, ერთი და მეორეც განაპირობებს აზროვნებისა და განსჯის უნარს: ბრძენი ყველა საქმეს ბრძნულად განსჯის, უგუნური კი დაზღვეული არ არის მცდარი ცხოვრებისეული გადაწყვეტილებების მიღებისაგან. ჩვენმა განუკითხავმა დროებამ ადამიანთა უმრავლესობას განსჯის სურვილიც კი წაართვა და ისინი არსებული მოვლენებისადმი ინდიფერენტული გახდნენ.

სად გადის ზღვარი სიბრძნესა და უგუნურებას შორის, ქონებასა და უქონელობას შორის, ღვთისმოსაობასა და ღვთის გამობას შორის და რას უნდა ველოდეთ ინტერნეტის ბურუსში გახვეული სამყაროსაგან, მასში საკუთარი თავისუფალი ნებით ჩართული, ეშმაკს მონად ქცეული ადამიანებისაგან?

სად გადის ზღვარი სიბრძნესა და უგუნურებას შორის, ქონებასა და უქონელობას შორის, ღვთისმოსაობასა და უღმერთობას შორის. ეს კითხები პასუხის გაცემას ითხოვს. რამდენ ხანს გაგრძელდება სულიერი კრიზისი, რომელიც ამჟამად სუფევს მსოფლიოში? უფრო გაღრმავდება ეს ყოველივე თუ ბოლოსდაბოლოს გონს მოეგებიან ამ კრიზისის წარმართველნი და მსოფლიოს უბიძგებენ იქითკენ, რომ დაიწყოს მაღალი ტექნოლოგიების ხანაში მცხოვრებისაზოგადოების სულიერი განვითარება, არ შეფერხდეს. შესაძლებელია თუ არა გლობალიზაციის პროცესებოს მართვა ისე, რომ ადამიანის განვითარების ვექტორი სულიერებისაკენ გადაიხარო? შეძლებენ დაძლიონ სიღარიბის პრობლემა განვითარებად ქვეყნებში, მათ შორის ჩვენს სამშობლოში? ჯერჯერობით ამას სასიკეთო პირი არ უჩანს და ხელოვნურად გაღვივებული ეპიდემიებით თუ კომფლიქტებით, იქნება ეს რელიგიური თუ ეთნიკური, რომლის პროვოცირებასაც ეწევიან გლობალიზაციის ავტორები, საზოგადოების გამოკვება ხანგრძლივი დროის პერსპექტივით შეუძლებელი იქნება. ამასობაში კი მდიდრებიან ერთეულები, რომლებიც ლუკას სახარებაში აღწერილი მდიდარი გლეხის მსოფლმხედველობით იქმნიან რა მიწიერ კერპებს, უფროდაუფრო შორდებიან უფალს და ამბობენ გულსა შინა თვისსა: „სულთა, გაქუს მრავალი კეთილი დაუნჯებული მრავალთა წელთაი, ჭამე და სვი და იხარებდ!“

WMINDA NINOS ORI GAMOSAXULEBA QARTUL XATWERASA DA KED LIS MXATVROBASI

შუა საუკუნეების ქართული ქრისტიანული ხელოვნების საგანძურში განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს ქართველთა განმანათლებლის, წმინდა ნინოს გამოსახულებები. მათგან უძველესი, 967-976 წწ.-ს შორის შესრულებული ოშკის ტაძრის რელიეფური ხატი, უკვე გაშუქდა ჟურნალ „მაყვლოვანში“ (ა. ოქროპირიძე, „ცხოვრება წმიდისა ნინოსის“ №2/15–2014 წ.). როგორც პუბლიკაციაშია ნათქვამი, ჟურნალის მკითხველი პერიოდულად გაეცნობა საქართველოს სამოთხის ამ უძვირფასესი წარმომადგენლის ხატებს, რომლებიც მრავლადაა შემორჩენილი სახვითი ხელოვნების სხვადასხვა დარგში: კედლის მხატვრობაში, ხატწერაში, სატაძრო სკულპტურაში, ლითონზე პლასტიკაში, ხელნაწერთა ილუსტრაციებსა თუ ნაქარგობაში.

ამჯერად მკითხველს ვთავაზობთ წმიდა ნინოს გამოსახულების ორ ნიმუშს, რომელთაგან ერთი დაცულია საქართველოს ეროვნული მუზეუმის შალვა ამირანაშვილის სახელობის ხელოვნების მუზეუმში, ხოლო მეორე, – გერგეთის ყოვლადწმინდა სამების ეკლესიის კანკელზეა გამოსახული.

დასაწყისში ვიტყვით, რომ მუზეუმის ფონდში არსებული წმინდა ნინოს ხატები ძირითადად თარიღდება XIX ს-ით (გვხვდება XX ს-ის დასაწყისის რამდენიმე ნამუშევარიც). ისინი თავის დროზე აღმოსავლეთ საქართველოს ეკლესია-მონასტრებში იყვნენ დაბრძანებულნი, საიდანაც ერთი ნაწილი ქართველ საეკლესიო და საერო მოღვაწეთა დიდი ძალისხმევით ჯერ კიდევ XIX ს-ის ბოლოსა და XX ს-ის დასაწყისში, თბილისში დაარსებულ საეკლესიო მუზეუმში (ფუნქციონირებდა 1888-1921 წწ-ში) მოხვდა, მეორე კი – XX საუკუნის 20-30-იანი წლებში ანტირელიგიური კამპანიისგან გადარჩენის მიზნით

დააბინავეს თბილისის უნივერსიტეტთან არსებულ ძველი ქართული ხელოვნების მუზეუმში. მოგვიანებით საქართველოში სამუზეუმო საქმის განვითარებისა და სახელმწიფო საცავების რეორგანიზაციის პროცესში, ქრისტიანული სიძველეების თბილისური კოლექციები მოთავსდა სიმონ ჯანაშიასა და შალვა ამირანაშვილის სახელობის მუზეუმებში.

შიომღვიმის მონასტრის წმინდა ნინოს ხატი

მუზეუმში დაცული წმინდა ნინოს ხატების ნაწილი ხის დაფებზეა შესრულებული, ნაწილი – ტილოზე ტემპერის ან ზეთის საღებავებით. სამწუხაროდ, მათ შორის ჭარბობს დაბალი მხატვრული დონის ნაწარმოებები, რომლებიც არაპროფესიონალთა, ხშირად ხელოსნების მიერაა შესრულებული.

მუზეუმში დაცულ წმინდა ნინოს ხატებს შორის აშკარად გამორჩეულია ერთი, საკმაოდ დიდი ზომის ხატი (99X55X4 სმ.), რომელიც მაღალპროფესიულად არის შესრულებული და ძალზე შთამბეჭდავია იკონოგრაფიული სქემითა და მხატვრული გადაწყვეტით. იგი მნიშვნელოვანია იმიტაც, რომ წმიდა ნინოს ჩვენამდე მოღწეულ ერთ-ერთ ადრეულ ფერწერულ ხატს წარმოადგენს.

ხატი შიომღვიმის მონასტრიდანაა ჩამოტანილი თბილისში. იგი XIX ს-ის 40-იან წლებში უნახავს ცნობილ რუს სახელმწიფო მოხელეს, მწერალს, ისტორიკოსს, სიძველეთმცოდნესა და კოლექციონერ ანდრია მურავიოვს, მონასტრის ღვთისმშობლის მიძინების იმავე დავით აღმაშენებლის ტაძარში. მურავიოვის შეფასებით, ეს არის წმინდანის ყველაზე ძველი ხატი საქართველოში და იგი ბერძენი მხატვრის მიერაა დაწერილი (А. Муравьев).

Грузия и Армения, часть I, С.П.Б., 1848, стр. 279). და მართლაც, ქართველთა განმანათლებლის ეს ხატი, როგორც სიძველით, ისე იკონოგრაფიულ-სტილური ნიშნებით, საგრძნობლად განსხვავდება წმინდანის ყველა გამოსახულებისგან, რაც კი შემორჩა ქრისტიანული სიწმინდეების ისტორიულ საგანძურში. თუმცა, ხატის ბერძნული წარმომავლობის შესახებ ანდრია მურავიოვის აზრი არაფრითაა დასაბუთებული.

შიომღვიმის მონასტრის ხატის დაფა მასიურია, გრუნტი – სქელი. მხატვრობისთვის გამოყენებულია ტემპერის საღებავები. წმინდანის გამოსახულება წარმოდგენილია ფრონტალურად, მთელი ტანით. მას განზე გაწეული მარჯვენა ხელით ზეცისკენ აქვს აღმართული წაგრძელებული, მოყავისფრო, რვაბოლოიანი ჯვარი, ხოლო მკერდთან მიტანილი მარცხენით უპყრია წითელი ზონრით შეკრული თეთრი გრაგნილი.

რვაბოლოიანი ჯვარი ნიშანია გოლგოთაზე აღსრულებული სასწაულისა – იესო ქრისტეს მაცხოვრებელი მსხვერპლის, „სიკვდილითა სიკვდილისა დათრგუნვის“, აღდგომის, ამაღლებისა და მეორედ მოსვლის; გრაგნილი კი სიმბოლოა სამოციქულო მისიის – კაბადოკიელი ქალწულის მიერ ღვთისმშობლის წილხედომილი ქვეყნის მოქცევის, საქართველოს ეკლესიის დაფუძნებისა და ქართველი ერის უფალთან შესახვედრად მომზადების.

საღვთო მისიის აღმასრულებელი ქალწული ხატზე წარმოდგენილია ხაზგასმული დიდებულებით – ძალზე შთამბეჭდავი, რეპრეზენტაციული და მონუმენტური პოზით. მსგავსი იკონოგრაფიული სქემა დამახასიათებელია ღვთისმშობლის იმ გამოსახულებებისთვის, რომლებიც დიდი პატივითა და თაყვანისცემით სარგე-

ბლობდნენ ადრექრისტიანულ ხანაში, აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქრისტიანოში და რომლებიც ცნობილია როგორც ბიზანტიური წერილობითი წყაროებით, ისე – ადრეული პერიოდის სახვითი ხელოვნების ნიმუშებითა და მათი გვიანი რეპლიკებით (მაგ. VIII ს-ის ღვთისმშობელი-ორანტას მოზაიკური გამოსახულება რომის წმიდა პეტრეს ძველი ტაძრის კედელზე, რომელიც XVII ს-ში მოიხსნა და ცალკე ხატად იქნა გადატანილი ფლორენციის წმიდა მარკოზის ტაძარში; კონსტანტინოპოლის ვლადქერნის ტაძარში, რომლის XI-XII სს-ის რეპლიკების ნახვა შესაძლებელია ვენეციის წმიდა მარკოზისა და რავენის პორტოს ეკლესიებში; მსგავსი დიდებულების ხატია ვლადქერნისავე ტაძარში არსებული კონსტანტინოპოლის მცველი ღვთისმშობლის X ს-ის გამოსახულება და მისი პირები მომდევნო ხანის ბიზანტიურ ხელნაწერებსა და პოსტბიზანტიურ ხატწერაში; ასევე მონუმენტური პოზისაა ღვთისმშობელი-პანაგიას გამოსახულებები XII ს-ის კედლის მხატვრობაში, ხატებზე, ქვის რელიეფებზე და ა.შ.). ამ იკონოგრაფიით, დედა ღვთისა წარმოგვიდგება, როგორც საყოველთაო მფარველი, მეოხი და მწყალობელი, რომლის მოსახამის ფარ-

წმიდა ნინოს ხატი შიომღვიმეს მონასტრიდან XVII-XVIII ს.ს.

თოდ, კარვისებურად გაშლილი კალთა საფარველს წარმოადგენს მისდამი შევრდომილი ყოველი ადამიანისთვის.

ცხადია, ქართულ ხატზე წმინდა ნინოს ამგვარი იკონოგრაფიით ჩვენება არაა შემთხვევითი. ხატწერის ეს მანერა ნათელს ხდის წმიდა ნინოს გამორჩეულობას, კერძოდ კი იმას, რომ წმიდა ნინო იყო ღვთისმშობლის საკუთარი მოწაფე (როგორც ეს სადღესასწაულოშია ნათქვამი) და რომ იგი ქართველებისთვის ისეთივე ახლობელი, მეოხი და მფარველია, როგორც დედა ღვთისმშობელი. აქ უნდა გავიხსენოთ ის ფაქტი, რომ ჩვენი ქვეყნის ერთ-ერთ უძლიერეს სალოცავში, მცხეთის

სვეტიცხოვლის სახაზირო (“სახაზირო”) გერგეთის სამების ტაძარში XIV ს-ის კანკელზე მაცხოვრის თავს ზემოთ მოთავსებულ წმინდა ნინოს გამოსახულებას, თან ახლავს წარწერა, რომელშიც იგი ქართლის დედააა მოხსენიებული – „წმიდაა ნინო დედა ქართლისა“.

შიომღვიმის ხატის ფერადოვანი გამა მაჟორულია. მასში შეხამებულია ოქრო, წითელი, მწვანე და თეთრი ფერები. კოლორიტს ამდიდრებს წმინდანის შარავან-

წმიდა ნინოს გამოსახულება გერგეთის ტაძრის კანკელზე – XVIII ს.

დედთან განაწილებული წითელი ფერის წაგრძელებული და ბოლოებწაწვეტებული არეები (კარტუშები), რომლებზეც ღამაზი კალიგრაფითაა შესრულებული ასომთავრული წარწერა – წ(მიდა)ნინო მოცი(ი)ქული (?! – სხვა შემთხვევებში იგი მოციქულთასწორად, ან ქართველთა განმანათლებლადაა მოხსენიებული).

სადღესასწაულო იერს სძენს ამ გამოსახულებას ორნაწილიანი ფონიც, რომლის ზედა მონაკვეთზე, ფურცლოვანი ოქრო იყო დატანილი (ამჟამად იგი თითქმის მთლიანადაა გადახეხილი), ხოლო ქვედა – მწვანე საღებავითაა დაფერილი. ოქრო ვრცელი და უსასრულო, უქრობი ნათლით გაბრწყინებული ზეციური სასუფეველის შესატყვისია, მწვანე კი სიმბოლოა სულიწმინდით განდმრთობისა და უკვდავებისა.

საზეიმოა შიომღვიმის ხატზე წმინდანის სამოსელიც – წითელი კაბა, ვარდის-

ფერსარჩულიანი მწვანე მოსასხამი, თეთრი მანდილი და წითელი წაღები. ამგვარ ჩაცმულობას მეტ ბრწყინვალეობას მატებს „ოქროქსოვილის“ სარტყელი, გულისპირი, სამაჯგები და ქობა, რომლებიც შემკულია ფერად-ფერადი მსხვილი ქვებითა და მარგალიტის წვრილი მძივებით. ოქროქსოვითაა მოოჭვილი მოსასხამის კალთებიც.

წმინდანის სახის ნაკვთები, ბაგეების გარდა, მცირე ზომისაა. იგი საზგასმულად მსხვილია და წითელი. სახე ნაწერია მუქ, ყავისფერ ფუძეფერზე, რომელიც ოვალის შემოყოლებაზე, თვალის უბებში და პირს ქვემოთ, „ჩრდილადაა“ დატოვებული. „განათებული“ ადგილები კი ღია ვარდისფერ-ხორცისფერია და მუქ ფონზე კონტრასტულად, ნიღბივითაა დატანილი. მკვეთრია დაწვების ყირმიზი, რომლის შეფერილობას იმეორებს თეთრი მანდილის ქვეშ მოხვეული წითელი ქსოვილის ვიწრო ზოლიც.

კომპოზიციის სიმწყობრე, წმინდანის შთამბეჭდავი, წარმომადგენლობითი პოზა, სერიოზული, ოდნავ სევდიანი გამომეტყველება, სადღეოფლო ჩაცმულობა, ხელის მტევენების განსაკუთრებული სინატიფე, საზეიმო კოლორიტთან და გამოსახულების მონუმენტურ-რეპრეზენტაციულ ხასიათთან ერთად, განსაკუთრებულად დასამახსოვრებელს ხდის წმინდა ნინოს ამ გამოსახულებას.

მაცხოვრის გამოსახულება „ვედრების“ სცენიდან.

ყურადღებას იქცევს ხატის შესრულების ტექნიკური მხარე და წერის მანერაც. მისი ლევეკასი (გრუნტი) უჩვეულოდ სქელი, მკვრივი და ღრმად დამსკდარიც კია, რითაც იქმნება შეღვსილი კედლის ასოციაცია. მასზე ჩანს წინასწარ ნაკაწრი ნახატი („გრაფია“), რასაც ზემოდან ოსტატურად გავლებული კონტურები დაუყვება. გამართული, კონსტრუქციული ნახატი, დახვეწილი პროპორციები, მოხდენილი დგომა, რბილად, მაგრამ ფაქტურით

მოდელირებული ქსოვილები, ხშირი ნაკეცების დენადი ხაზები, კარგად შერჩეული ორნამენტული სამკაული და ოსტატურად შესრულებული წარწერები მოწმობს, რომ ხატი განსწავლული ხატმწერის მიერაა დაწერილი.

საგულისხმოა, რომ ხატმწერის ხელწერაში იკვეთება ხატმწერისთვის არატრადიციული, ახალი, საერო მხატვრობისთვის დამახასიათებელი ელემენტებიც, რაც ძირითადად წმინდანის სახეზეა გამოვლენილი: შავი, სწორად გავლებული წარბების ქვემოდან, წაგრძელებული ჭრილის თვალების მხერა და მუქი წითელი, მსხვილი ბაგეების შედარებით “მატერიალისტური” გადმოცემა აახლოებს წმინდანის სახეს XVII ს-ის მეორე ნახევრიდან მართლმადიდებლურ ხატწერაში თავჩენილ, საერო მხატვრობისთვის დამახასიათებელ სტილის ნიშნებთან, რაც რუსეთში ჯერ სიმონ უშაკოვისა და მისი სკოლის ნამუშევრებში წარმოჩინდება, ხოლო უფრო მკაფიო ხდება პეტრე დიდის რეფორმების ანუ რუსეთის “ევროპიზაციის” პერიოდიდან.

შიომღვიმის წმინდა ნინოს ხატზეც მსუბუქად, მაგრამ მაინც ვლინდება პორტრეტული ხელოვნების ერთგვარი გავლენა, თუმცა მასში ძირითადად შენარჩუნებულია ხატმწერის ხელოვნებისთვის აუცილებელი მახასიათებლები – განზოგადებულობა და პირობითობა.

ქართულ ხატწერაში წმინდანთა სახისა და ხელების კონტრასტული მოდელირება მუქ ყავისფერ ფუძეებზე დამახასიათებელია XVII ს-სთვისაც, მაგრამ იმ დროს „მუქ-ჩრდილის“ ლაქები გაცილებით სიბრტყობრივია, ხოლო ნახატი უფრო ხისტი და მშრალია. ამის ნათელი მაგალითია შიომღვიმის მონასტრისავე „ათორმეტ დღესასწაულთა“ რიგის ხატები, რომელთაგან მხოლოდ ოთხი – „მირქმა“, „ბზობა“ „ამაღლება“ და „სულთმოფენობა“ შემორჩა (ამჟამად ისინიც ხელოვნების მუზეუმში ინახება).

როგორც ცნობილია, ერთ-ერთი ასურელი მამის, წმინდა შიოს მიერ VI ს-ში დაარსებული შიომღვიმის მონასტერი მრავალი საუკუნის განმავლობაში ქრისტიანული კულტურის წამყვან ცენტრს წარმოადგენდა და თავიდანვე საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქებისა და

მეფეების ზრუნვის ობიექტი იყო, ხოლო დავით აღმაშენებლის დროს შიომღვიმის მონასტერი სამეფო სავანედ იქცა. წმ. მეფე თამარიც ამ წმინდა ადგილს დიდად შეეწეოდა. XIII-XV სს-ში, მონღოლთა შემოსევების პერიოდში, მონასტერს ძალიან გასჭირვებია და ქვეყნის სულიერ ცხოვრებაში მისი როლი შესუსტებულა. XVII-XVIII სს-ში, ამილახვართა საგვარეულოს მფარველობის პერიოდში, მონასტერს უკეთესი დრო დასდგომა. ამილახვრებს სპარსთა და ლეკთა მიერ არაერთგზის დარბეული მამათა სავანე განუახლებიათ, რასაც “წიგნთა კეთილთა და პატიოსან ხატთა” შეწირვაც მოჰყოლია.

ნათქვამიდან გამომდინარე, ვფიქრობთ, რომ მონასტრისთვის საუფლო დღესასწაულთა ციკლის ხატების შექმნა და შეწირვა დაკავშირებულია თავად გივი ამილახვრის მიერ 1678 წელს სპარსთაგან იავარქმნილი ღვთისმშობლის მიძინების ტაძრის აღდგენასთან.

გვიან შუა საუკუნეებში მონასტრისთვის შეწირული წმინდა ნინოსა და დღესასწაულთა ხატების შედარებითი ანალიზი გვიჩვენებს, რომ წმინდანის გამოსახულება დღესასწაულთა ციკლზე გვიან, XVII-XVIII სს-ის მიჯნაზე ან XVIII ს-ის დასაწყისში შექმნილა.

წმინდა ნინოს გამოსახულება ბერბეთის სამეპის ტაძარში

გერგეთის სამეპის ტაძარში წმინდა ნინოს გამოსახულება შესრულებულია ქვის კანკელზე ნახევარი ტანით; მოციქულთასწორს მკერდთან მიტანილი მარცხენა ხელით უპყრია ჯვარი, მარჯვენა კი, ნიშნად წყალობისა და შეწვევისა – ხელის გულით მაყურებლისკენ აქვს მიპყრობილი. წმინდანი შარავანდმოსილია; აცვია მოცისფრო სტოლა (კაბა) და ძოწისფერი მაფორიუმი (მოსასხამი), რომლის ქვეშ მოუჩანს ცისფერი ხილაბანდი.

მისი გამოსახულება, ოშკის მსგავსად, აქაც უფლისადმი დედა ღვთისმშობლისა და წმინდა იოანე ნათლისმცემლის ვედრების სცენის ზემოთაა მოთავსებული; საკუთრივ “ვედრება” კი კანკელის ჩრდილოეთ მხარეს, ზედა ნაწილის საკმაროდ ღრმა ნიშაში ისეა ჩაწერილი, რომ მაცხოვარი და წმინდა ნინო კარგად ჩანან, ხოლო ნიშის გვერდითა კედლებზე მო-

თავსებულის ღვთისმშობლისა და წმ. იოანეს გამოსახულებების დანახვა ჭირს. ეს კი, საეკლესიო იერარქიისა და ქრისტიანული ხელოვნების კანონიკის გათვალისწინებით, იმაზე მეტყველებს, რომ: 1. “დედა ქართლისად”, როგორც ქართველთაგანმანათლებელი, უდიდესი პატივით სარგებლობდა სრულიად საქართველოში და 2. გერგეთში მომუშავე მხატვრისთვის კარგად იყო ცნობილი ოშკის ტაძრის რვაწახნაგა ბურჯის რელიეფური დეკორის იკონოგრაფიული სქემა და საზრისი. აქაც ისევე, როგორც ოშკში, ქართველთა განმანათლებელი ქალწული, სამოციქულო მისიის – ერის ქრისტეს რჯულზე მოქცევისა და რწმენით ქვეყნის გაერთიანების სიმბოლოდაა წარმოდგენილი; სიმბოლოდ, რომელსაც თანაბრად სცემდნენ თაყვანს ქვეყნის ოთხივე კუთხის ბარშიცა და მთაშიც (გავისხენოთ გამოსახულების თანმხლები წარწერაც, სადაც წმიდა ნინო ქართლის დედადაა წოდებული).

წმინდა ნინოს გამოსახვის მიზეზი საქართველოს საზღვრისპირა, ხევად წოდებული რეგიონის ყველაზე დიდ და ადგილმდებარეობით გამორჩეულ ტაძარში არის ის, რომ გერგეთის ტაძარი აშენდა გიორგი ბრწყინვალეს მეფობის დროს (1318-1346 წწ), როგორც სწორედ მცხეთის საკათალიკოსო ტაძრის მეტოქე. ამ პერიოდის წერილობით წყაროებში იგი სვეტიცხოვლის ტაძრადაა წოდებული და უფრო მეტიც: ჩანს, რომ მასში წმინდა ნინოს ჯვარიც კი იყო დაბრძანებული (როგორც ჩანს, დროებით).

აქვე უნდა ითქვას, რომ გერგეთის ტაძრის დღევანდელი კანკელი სამეცნიერო ლიტერატურაში ძირითადად დათარიღებულია გვიანი შუასაუკუნეებით. რ. შმერლინგისა და თ. სანიკიძის ნაშრომებში ყურადღება გამახვილებულია მის უჩვეულო ფორმაზე და აღნიშნულია, რომ მასზე მხატვრობის მცირე ფრაგმენტებია შემორჩენილი (Р.Шмерлинг. Малые формы в архитектуре средневековой Грузии. Тб 1971, გვ. 209-210; თ. სანიკიძე. გერგეთი. თბ. 1975) საბედნიეროდ, 2005-2006 წლებში, ტაძრის სარესტავრაციო სამუშაოების დროს, კანკელზე გარკვევით გამოჩნდა ფრესკული კომპოზიციები – “ვედრება” წმინდა ნინოს ხატით და მისგან სტილით მკვეთრად განსხვავებული ის გამოსახულებე-

ბი, რომლებიც აღსავლის კარის თავზე და სამხრეთ ნიშაშია მოთავსებული.

ტაძრის კანკელის კონსტრუქციაში სრულიად უჩვეულოა მისი ზედა ნაწილი, რომელსაც თავის მხრივ სამწილადი ფორმა აქვს და ბოლოვდება აკროტერიუმის ტიპის სამი მცირე ქვის ეკლესიით (ჩრდილოეთისა და ცენტრის “ეკლესიები” ძველია, სამხრეთისა – სავარაუდოდ XX ს-შია განახლებული. გვერდით ნაწილებში მოწყობილია ღრმა სახატე ნიშები, შუა კი გლუვია და სქლადაა დაგრუნტული. გვერდითა ნიშებში ჩახატულია “ვედრება” მარცხნივ და “ფერისცვალება” მარჯვნივ, ხოლო შუა, ღურჯად დაფერილ კედელზე წრეში ჩაწერილი “სამება-თანამესაყდრეობაა” წარმოდგენილი ანგელოზების გარემოცვით.

ცხადია, ყოველდწმინდა სამების გამოსახვით ხაზგასმულია ტაძრის კუთვნილება და წოდება, ხოლო “ფერისცვალებით” – თაბორის წმინდა მთაზე აღსრულებული ის უდიდესი სასწაული, რომლის დროსაც იესო ქრისტე რჩეული მოციქულების წინაშე წარსდგა, როგორც მამაზეციერის ხატი (ამიტომაც ეკლესიის მამათა მიერ ფერისცვალების დღესასწაული ხატის დღესასწაულადაა გამოცხადებული).

საგულისხმოა, რომ 1. – სინას წმინდა მთის ეკატერინეს მონასტრის მთავარი ტაძარიც ფერისცვალების სახელობისაა და იქაც საკურთხეველის კონქში ამ დღესასწაულის VI ს-ის გამოსახულებაა მოთავსებული. 2. – გერგეტის სალოცავიც, სინას ტაძრის მსგავსად, მთაზეა აღმართული, იმ მთაზე, რომლის ძირში თავად წმინდა ანდრია მოციქულმა აღმართა ჯვარი; დაახლოებით 4000 მ-ის სიმაღლეზე შემორჩენილია XI-XII სს-ის ნამონასტრალი, ხოლო ბეთლემად წოდებულ უძველეს გამოქვაბულ-ეკლესიაში ინახებოდა მამამთავარ აბრაამის კარვისა და მაცხოვრის აკნის წმინდა ნაწილები. ამ მხრივ საინტერესოა, რომ მცხეთის სამთავროს წმიდა ნინოს მონასტრის ტაძარიც ფერისცვალების სახელზეა ნაკურთხი და მის კანკელშიც მოთავსებულია ფერისცვალებისა და წმინდანთა ხატები. უნდა აღინიშნოს, რომ ფერისცვალების სახელზე ნაკურთხი ტაძრები ღვთაების სახელსაც ატარებდნენ და ამის მაგალითებს წარმოადგენენ სამთავროსა და თელავის ტაძრები.

ცხადია, რომ გერგეთის სამების ტაძრის კანკელის უჩვეულო ფორმის საიდუმლოს ახსნისთვის, აუცილებელია მისი მხატვრობის პროგრამის ანალიზი. ამიტომაც, ეს თემა უკვე გახდა საგანგებო შესწავლის საგანი. ასმათ ოქროპირიძის ვარაუდით, კანკელიცა და მხატვრობის ის ნაწილიც, სადაც ვედრება და წმინდა ნინოა გამოსახული, შეიძლება დათარიღდეს XIV ს-ით (ა. ოქროპირიძე. გერგეტის სამების სახისმეტყველებისთვის. “ლოგოსი”, № 7, 2013, გვ. 107-113).

წერილობითი წყაროების მოწმობით, თაბორის მთაზე, იმ ადგილას, სადაც აღსრულდა უფლის ფერისცვალების სასწაული, ადრექრისტიანულ ხანაშივე სამი ეკლესია იყო აღმართული. ისინი იმ სამკარავს ესადაგებოდა, რომელთა დადგმაც სასწაულით აღტაცებულმა პეტრე მოციქულმა შესთავაზა უფალს (მათე, 17: 4; მარკოზი, 9: 5; ლუკა 9: 33). როგორც ცნობილია, თაბორზე ძველი ტაძრები არ არის შემორჩენილი – დღეს იქ მოქმედებს XIX ს-ის მართლმადიდებლური (ბერძნული) ტაძარი. აქვეა კათოლიკური შესაკრებელიც. მართლმადიდებელთა სალოცავის სიახლოვეს ამჟამად აღმართულია სამკუთხა ფორმის სამი ქვა, რომლებზეც გამოსახულია “ფერისცვალების” კომპოზიციის ნაწილები: ცენტრალურზე – მაცხოვარი და მოციქულები, მარცხენაზე – ელია წინასწარმეტყველი, ხოლო მარჯვენაზე – მოსე წინასწარმეტყველი.

ამრიგად, გერგეთის სიონის კანკელის ფორმა სწორედ ამ სამი ეკლესიისა და “კარვის” შთაგონებითაა შექმნილი. რაც შეეხება მასზე წარმოდგენილი “ვედრებისა” და წმინდა ნინოს გამოსახულებებს, აქ ერთი მხრივ, საგრძნობია XIV-XV სს-ის სტილის გარკვეული ნიშნები (სახეთა მოდელირებაში ღია ფერადოვნება, მწვანე სარჩულები, ვარდისფერი “განათებები” და შუქჩრდილის ლაქების ერთმანეთში რბილი გადასვლები), მეორე მხრივ კი – შედარებით მეტი ანალოგი იძებნება XVI-XVII სს-ის ქართული კედლის მხატვრობის იმ ნიმუშთა შორის, რომლებიც ცნობილია “ხალხური ნაკადის” ძეგლთა ჯგუფის სახელწოდებით (მათთან

ამაღლების ხატი შიომღვიმის მონასტრიდან – XVII ს.

სიახლოვე მქლავნდება წმინდანთა სახის ნაკეთების ფორმით, სხეულის პროპორციებით, წერის მანერის სიმარტივით, ხაზგასმული სიბრტყოვანებითა და, რაც განსაკუთრებით სახასიათოა, ორნამენტული დეკორის მოტივებით).

დასასრულ, აღსანიშნავია, რომ მომავალი ეკლესიის შედგენად რა დროითაც არ უნდა დათარიღდეს გერგეთის ტაძრის მხატვრობის ეს ნაწილი, მასში ჩართული წმინდა ნინოს გამოსახულება ისევე, როგორც შიომღვიმის მონასტრის კუთვნილი ზემოთგანხილული ხატი, თავისი ისტორიული, იკონოგრაფიული და მხატვრული ღირებულებით მაინც განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანი იქნება. ისინი იმითაც იქცევენ ყურადღებას, რომ არც ერთ მათგანზე მოციქულთასწორის ჯვარი არაა მკლავებდახრილი. ამასთან დაკავშირებით უნდა ითქვას, რომ მუზეუმში მყოფ XVIII-XIX სს-ის ყველა ფერწერულ ხატზე წმინდანის ჯვარი ასევე სწორმკლავაა და XIX ს-ის კედლის მხატვრობის ძეგლებშიც (სამთავროს, ბოდბის ეკლესიების მოხატულობები და სხვ.) არ გვხვდება დახრილმკლავებიანი ჯვარი.

**ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი
ნანა ბურჭულაძე**

ARQIMANDRITI TADEOZ VITOVNELI

„SULIERI BRZOLA~

არქიმანდრიტი თადეოზ ვიტოვნელი (ეროზაში – ტომისლავ შტრეზლოვიჩი) XX ს-ის სერბეთის უდიდესი მამა და ცნობილი სულიერი წინამძღვარი იყო. 1932 წელს მამა თადეოზი მილკოვოს მონასტერში დამკვიდრდა. ამ პერიოდში მონასტრის წინამძღვარი იყო სქემ-არქიმანდრიტი ამბროსი (კურგანოვი), რომელიც ოპტის სკიტის წინამძღვარი იყო 1912-20 წლებში. მამა თადეოზმა მისგან ისწავლა გულისხმიერი ღოცვა და უანგარო სიყვარული, რითაც აღბეჭდილია მთელი მისი მსახურება ტანჯული სერბი ხალხისადმი.

არქიმანდრიტი თადეოზი 1914 წელს დაიბადა. მას ცხოვრება და მოღვაწეობა მოუხდა რთულ ეპოქაში. მამა თადეოზმა სერბ ხალხთან ერთად გამოიარა ორი მსოფლიო ომი, სამოქალაქო ომი, 50 წლიანი კომუნისტური რეჟიმი, ომი ბოსნიასა და ჰერცეგოვინაში – იუგოსლავიის ტრაგიკული დაშლა, ნატოს შეიარაღებული ძალების თავდასხმა სერბეთზე 1999 წელს, კოსოვოს დაპყრობა და უწყვეტი მსოფლიო გლობალიზაციის პროცესი. ასეთ რთულ პერიოდში, არქიმანდრიტ თადეოზს არ დაუკარგავს რწმენა ღვთისა. იგი საეკლესიო საიდუმლოებებითა და გულისხმიერი ღოცვით ცდილობდა მიეღწია სიმშვიდისათვის, უფალთან ერთობისათვის. მამა თადეოზი ასწავლიდა, ანუგეშებდა და ღოცავდა ყველას, ვინც კი მასთან ტკივილითა და მწუხარებით დამძიმებული მივიდოდა.

მილკოვოს მონასტერში ყოფნისას იგი ღირსი გახდა წმიდა იოანესთან (მაქსიმოვიჩი) – შანხაისა და სან-ფრანცისკოს ეპისკოპოსთან შეხვედრისა.

მეორე მსოფლიო ომის დროს ნაცისტებმა ორჯერ დააკავეს მამა თადეოზი, ტყვეობიდან გათავისუფლების შემდეგ, 1943 წელს, მან ვიოლოვას მონასტერში აღაგვინა ღვთისმსახურება, წმიდა ნიკოლოზ (ველიმოვიჩი) ორხიდისა და ზიჩის ეპოსკოპოსთან ერთად. 1998 წელს მან ბელგრადში წარმოთქვა ქადაგება – „სინანული არის ცხოვრების შეცვლა“; ეს ჰომილია არაერთხელ გადაიკა სატელევიზიო არხებით და მთელ სერბეთში გახდა ცნობილი. მან წმიდა მამათა ცხოვრების ამსახველი, რამდენიმე ტექსტი თარგმნა რუსულიდან სერბულ ენაზე, მათ შორის – წმიდა ისააკ ასურის ჰომილიები.

2003 წლის 13 აპრილს სნეულებისგან გატანჯულმა მამა თადეოზმა ვიტოვის მონასტერში სული უფალს შეავედრა. მისი დაკრძალვის დღეს სხვადასხვა ჯიშის ჩიტების მთელი გუნდი მოფრინდა გამოსამშვიდობებლად. მამა თადეოზს ჩიტები ძალიან უყვარდა, წვერზე დაყრილი პურის ნამცეცებითაც კი აპურებდა მათ და ყოველთვის დიდი სინაზით საუბრობდა მათზე „...ჩვენგან განსხვავებით, ისინი მაღლიერნი არიან ღვთისაო. ჩიტები, ყოველთვის მხიარულნი, ჭიკჭიკით განადიდებენ უფალს და ჩვენც გვმართებს, ჩიტების მაგალითს მივბადოთ...“

მღვდელმონაზონი ადრიანი

1. განუწყვეტლივ იცვლება ყველაფერი; არაფერი რჩება უცვლელი. ჩვენ სრულყოფილებას ვაღწევთ ან სიკეთეში, ან ბოროტებაში.

2. დღემდე წინააღმდეგობებითა და დაპირისპირებებით სავსე ცხოვრების გზას მიუყვებით და ადვილი არ არის ვისწავლოთ, თუ როგორ ვიცხოვროთ ზეციური ცხოვრებით. თუ წინააღმდეგობების დაძლევა არ ვისწავლით, ცათა სასუფეველში ვერ შევალთ, სადაც ზეციური ძალი და წმინდანები მკვიდრობენ.

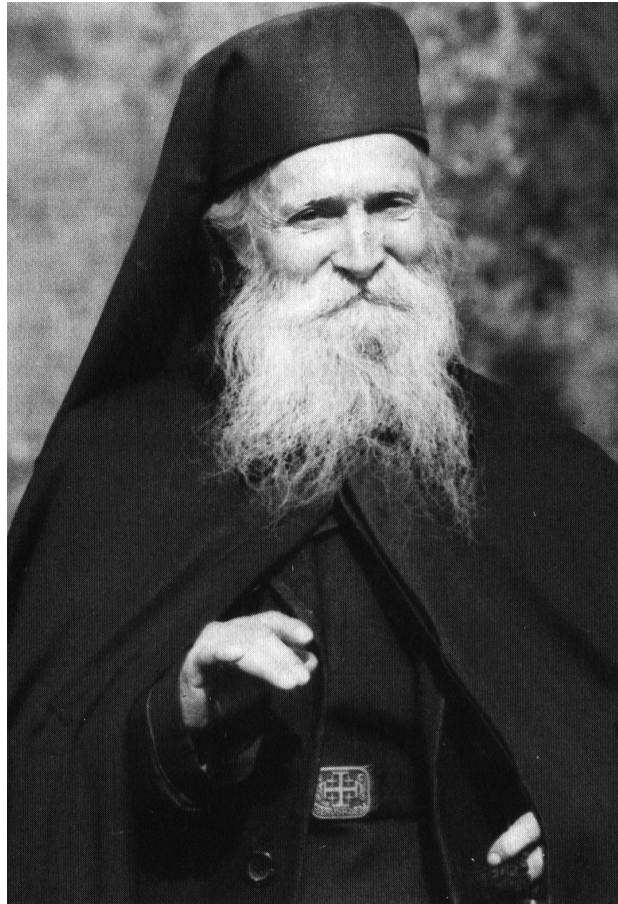
ცხოვრებაში ყოველთვის არის რაღაც, რაც ეწინააღმდეგება ჩვენს ნება-სურვილს. ამდენად, ადამიანი შეიძინა ჩვევა, შეეწინააღმდეგოს ვინმეს ან რაიმეს. თუ ყოველთვის საკუთარი სურვილების ასრულება გვინდა, მაშ, ჯერ კიდევ არ გვისწავლია ღვთის ნებისადმი მორჩილება და ამიტომაც ჩვენი ადგილი ღვთის სასუფეველში ვერ იქნება. თუ უფალს ყველაფრისათვის ვმადლობთ, მაშინ იმ მდგომარეობიდან, რომელშიც ღვთის დაშვებით აღმოვჩნდით, მეტ სარგებელს მივიღებთ და თავმდაბლობას ვისწავლით.

აუცილებელია გვახსოვდეს, რომ ამ ცხოვრებაში ყოველი საქმე ღვთისგან მოგვეცა და ღვთის სადიდებლად უნდა აღვასრულოთ კიდევ; თუკი ჩვენ მორწმუნეები, ღვთისმოსავნი და ღვთისმოშიშნი ვართ, მაშინ გულისხმაყვით და უფლის ნება უნდა შევასრულოთ.

3. ბოროტი სულები ცდილობენ, კეთილი საქმეების კეთებაში ხელი შეგვიშალონ, რათა არ ვცხოვრდეთ. ვაი რომ, გულგრილები ვართ და საკუთარ თავს ხშირად ვეუბნებით: “ჯერ არ შემიცოდავს; როცა შევცოდავ, მერე მოვინანიებ; უფალო, სწორ გზას დავადგები და არ გადავუხვევ არც მარჯვნივ და არც მარცხნივ“. ბოროტი სულს სწორედ ეს სურს, რომ ჩვენი ცხოვნება გადავდოთ ხვალისთვის, ზეგისთვის და ასე შემდეგ, სიცოცხლის ბოლომდე. მაგრამ წმიდა მამები გვაფრთხილებენ: „იარე უფალთან ერთად, დღესვე მიდი უფალთან, მიჰყევი მას!“

4. ღმერთმა ინებოს და ჩვენ, სერბებს და მთელ მსოფლიოს სულიერი ძალა მოგვცეს, რათა შევიცვალოთ – ფერი ვიცვალოთ. ჩვენ ვიცით, რომ დრო სწრაფად გადის და ბოროტმა სულებმაც იციან ეს. მათ არ უნდათ, რომ ადამიანი ბოროტი ფიქრებისაგან გათავისუფლდეს; ამ მიზნით, პატარა ბავშვებსაც კი ასწავლიან საკუთარი მშობლების წინააღმდეგობას და, როცა ეს ბავშვები გაიზრდებიან, ისინი ადვილად გახდებიან მათი მსხვერპლნი. ცხადად ჩანს, რასაც ბოროტი სული ახალგაზრდობას უკეთებს: ისინი შეურაცხყოფენ მშობლებს, უფროსებს და მათ არა აქვთ სიმშვიდე. ყველაფერი კარგად იქნება, როცა თითოეული ჩვენთაგანი საკუთარი თავიდან დაიწყებს გამოსწორებას. ამისათვის, გონება უნდა დავიცვათ ამოუებისაგან, რათა მისგან

გამოდოდეს კეთილი ფიქრები და ზრახვები. თავმდაბალი ადამიანისგან სითბო და სიმშვიდე იღვრება და მასთან ყოფნა ყოველთვის სასიამოვნოა. ასეთმა ადამიანმა შეიძლება ერთი სიტყვაც არ გითხრას, მაგრამ მაინც გახარებს მის გვერდით ყოფნა. ასე რომ, თუ ყველანი გამოსწორებას საკუთარი თავიდან დავიწყებთ, ფერისცვალება აუცილებლად მოხდება; სიკეთე განახლდება და დამკვიდრდება ჩვენს ირგვლივ, ჩვენს ქვეყანაში და მის საზღვრებს გარეთ.

სერბი მოღვაწე, არქიმანდრიტი თადეოზ ვიტოვენელი (1914-2003)

ხშირად მომისმენია მოხუცი ადამიანების მონათხრობი, თუ როგორები ვიყავით სერბები 1912 წლის თავისუფლების ბრძოლამდე. ყველა უხუცესს ჰქონდა სკვნილი და ლოცულობდა. 1912 წლიდან მდგომარეობა გაუარესდა და პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ ყველაფერმა ცუდისკენ იბრუნა პირი. ვისაც პირველ და მეორე მსოფლიო ომებს შორის ცხოვრება ახსოვს, შეამჩნევდა მაშინდელ და დღევანდელ ყოფას შორის უდიდეს განსხვავებას. ჩემთვის ეს სამყარო ისე გამოიყურება, თითქოს ეს-ეს არის ამოვიდა ჯოჯოხეთიდან.

5. ადამიანი უცნაური და განსაკუთრებული არსებაა. გვაინტერესებს ყველა ის საიდუმლო, რითაც გარემოცულნი ვართ; ცოტა რამ ვიცით სამყაროს შესახებ, მაგრამ ჩვენი ცოდნა, მართლაც რომ ძალიან მწირია.

პირველ რიგში, ჩვენ თავად ვართ ამოუცნობები, ყველაზე დიდი საიდუმლოება ჩვენშია; გვაინტერესებს – ვინ ვართ და რანი ვართ?! ჩვენთვის არავის უკუთხავს დაბადება და არც არავინ გვკითხავს როდის გავალთ ამ ცხოვრებიდან. თუმცა ჩვენი სიცოცხლე ხანმოკლეა, ამ წუთისოფელშიც გვეძლევა ბევრი შესაძლებლობა, მივიღ-

ტოდეთ აბსოლიტური სიკეთისაკენ, შემოქმედისაკენ და სრულყოფილ საკუთარი თავი. როცა ასე მოვიქცევით, ჩვენი აზროვნების ჰორიზონტი მხოლოდ მაშინ გაფართოვდება და ზოგიერთ კითხვასაც პასუხი გაეცემა: – თუ რატომ არსებობს სამყარო, რატომ არის ასე მოწყობილი და სხვა. უნდა გავაცნობიეროთ, რომ დღევანდელი მსოფლიოს მდგომარეობა ჩვენი ბრალია; უნდა გავიაზროთ, რომ მუდმივად ვანადგურებთ სიმშვიდეს, სიყვარულს და სიხარულს. და მაინც: როცა ვუკავშირდებით ცხოვრების წყაროს, ყოველივეს მიზეზს, ყველაფერი ცხადი ხდება.

ქრისტიანები მოწოდებულნი ვართ, განვაგრძოთ ღვთაებრივი სიმშვიდე და ზეციური ნეტარება. ძალიან ცოტა თუ იაზრებს, რა არის მოვა-

ლეობა, რას ნიშნავს მოვალეობა, ვიყოთ წყარო სიკეთისა, სიმშვიდისა და სიხარულისა ამ ცხოვრებაში.

6. ჩვენს გულში სულიწმიდის ბეჭედი, რომელიც გამოიღებს ნაყოფს ჩვენი ცხოვრებისას. ქრისტესადმი სინანულით დაღვრილი ცრემლები მოკრძალებას, სიმშვიდეს, სახიერებას, მოწყალებას, სარწმუნოებას და ზომიერებას შობს. ჩვენი ცრემლების შედეგად შევძლებთ მტრის სიყვარულს და მისთვის აღვაკლენთ ლოცვას. ცრემლები გვაძლევენ ძალას, ვიყოთ მხიარულნი დიდი ტანჯვისა და მწუხარების ჟამს; შევხედოთ სხვის ცოდვებს, როგორც საკუთარს და შევინანოთ მათ წილ. ცრემლებით შევძლებთ დავიმდაბლოთ თავი და მოყვასისთვის უარი ვთქვათ საკუთარ ცხოვრებაზე.

7. წმიდა მამებმა გვასწავლეს, როგორ დავიცვათ მარხვა. მას, ვინც ფიზიკურად სუსტია და ავადმყოფი, შეუძლია მარხვის გარეშე მიიღოს ქრისტეს სისხლი და ხორცი – წმიდა ექვარისტია; მაგრამ ვინც ფიზიკურად ჯანმრთელები ვართ, ზიარებისთვის მარხვით უნდა მოვემზადოთ. მარხვა ნიშნავს, ვჭამოთ ზომიერად და საკვების გარკვეული სახეობა, რაც აწესრიგებს ჩვენს სხეულსა და ზრახვებს. როცა სხეული დამდაბლებულია, მაშინ ფიქრები უფრო მშ-

ვიდობიანი ხდება ეს არის მიზანი მარხვისა. უფალი ყველა არსებაში საიდუმლოდ მყოფობს, განსაკუთრებით კი გულში, რომელიც არის ცენტრი სიცოცხლისა. ნაყოფიანი ადამიანი კი ბევრი საზრუნავით შფოთავს და შეუძლებელია მისი უფალთან ერთობა. საჭიროა, ყველა ჩვენი ფიქრი, ყველა ჩვენი ემოცია და სურვილი ვმართოთ, ვაკონტროლოთ, წინააღმდეგ შემთხვევაში დაგკარგავთ სიმშვიდეს და ვნებები შეგვიპყრობს.

8. უფალმა ადამიანი თავისუფალი ნებით დააჯილდოვა. ღმერთმა ყოველივე უწყის, რადგანაც ის დროის მიდმიერია. უფლისთვის მარადი სობა არის აწმყო – ეს ჩვენი გონებისთვის მიუწვდომელია. ყოველი ადამიანი, ამ სამყაროში დაბადე-

„ჩვენ ყველაფერი მოთმინებით უნდა ავიტანოთ და ყველას უნდა მივუტეოთ. თუ კეთილი ზრახვები და სურვილები გვექნება, სხვებიც სულიერ სიმშვიდესა და სიხარულს მოგვიტანენ ამქვეყნად და მეტიც – მარადისობაშიც. მაშინ დავინახავთ, რომ სიკვდილი არ არსებობს, რომ უფალმა სიკვდილითა სიკვდილი დათრგუნა და მარადიული სიცოცხლე მოგვანიჭა ადამიანებს“.

ბული, განუმეორებელია, უნიკალურია და ყველა მათგანს ეძლევა ღვთის შემეცნების შესაძლებლობა. ღვთიებობებულ, თავისუფალ ნებას ხშირად ბოროტად ვიყენებთ. მაგალითად, არიან ადამიანები, რომლებიც ზომიერად იკვებებიან, სხვები კი ნაყოფიანებაში ვარდებიან. ის, ვინც იცავს ზომიერებას, ჩვეულებრივ უფრო ჯანმრთელია და უფრო ღიბხანსაც ცოცხლობს; ზოგი მათგანი კი უკმაყოფილოა, ამ სოფლისგან მეტის მიღების სურვილით ცხოვრების მორევში გადაეშვებიან, განსაცდელების ქარტეხილს გამოივლიან, რომ უკან სწორ გზაზე დაბრუნდნენ.

9. უფალმა ყოველივე უწყის; ის დედის წიადშივე, ჩასახვამდე გვიცნობდა. ამიტომაც სინას მთაზე მოსეს დახმარებით დაგვიდო კანონი მორჩილებისა; კანონი მოგვეცა ჩვენ, ვინც გამოსწორებას ვსაჭიროებთ და არა მშვიდ და თავმდაბალ ადამიანებს. მორჩილების კანონი საჭიროა ჩვენი თავისუფალი ნების სწორად გამოყენებისათვის, თავმდაბლობის, სამართლიანობისა და სიყვარულისათვის. აუცილებელია მორჩილება, რათა მივადწიოთ ჰარმონიასა და სინერგიას. ანგელოზები სრულიად ემორჩილებიან ღვთაებრივ განგებას; ამდენად, მათი სიყვარული და ჰარმონია სრულყოფილია; ჩვენც

გვმართებს მშობლებთან ურთიერთობისას, მაქსიმალურად მივბაძოთ მორჩილების ანგელოზებრივ მაგალითს. წმიდა მამები ამბობენ, რომ მორჩილება უფრო დიდია, ვიდრე მარხვა ან ლოცვა. ამის გაგება საკმაოდ რთულია, ახალგაზრდობაში არც მე შესმოდა ეს კარგად; თუ მორჩილება არ გაქვს, მარხვა ამაოა. ვიცით, რომ ყველა კეთილი ნიჭი სულიწმიდიდან მომდინარეობს. წმიდა მამები გახდნენ ღირსნი, მიეღოთ სულიწმიდის ნიჭები ლოცვით, მარხვითა და უფრო მეტად – მორჩილებით.

10. ღვთის ნების წინაშე ქედი უნდა მოვიდრიკოთ და არ დავიჟინოთ საკუთარი სურვილების ასრულება. ღვთის ნებისადმი მორჩილება ვლინდება უფროსების, მშობლების, მასწავლებლების, წინამძღვართა და ხელმძღვანელთა მორჩილებაში... მხოლოდ მორჩილმა ადამიანმა იცის, რა მოეთხოვება.

11. ამსოფლიური ცხოვრება ისეთია, ადვილად შესაძლებელია, აღმოვჩნდეთ მატერიალური ნივთების ტყვეობაში, ანგელოზები კი არასდროს. მიწიერი ცხოვრება მოგვეცა სარბიელად, რათა მოვიპოვოთ მარადიული ცხოვრება, ვისწავლოთ როგორ უნდა გავხდეთ თავისუფლები და ვიაროთ დაუბრკოლებლად სუფთა სინდისით და წმიდა ზრახვებით. როცა ჭეშმარიტად თავისუფლები ვართ, მაშინ არ არსებობს არც სულიერი ბრძოლა და არც ომი; გამარჯვება ჩვენს მხარეზეა იმიტომ, რომ ღვთის გულისათვის უარვეყავით საკუთარი თავი, იმიტომ, რომ ჩვენს გულებში ვადიდებთ ცისა და ქვეყნის შემოქმედს; უფალთან ერთობაში ფიქრს აღარ ვუთმობთ ამ წუთისოფელს. უფალი ერთადერთია, ვინც განსაზღვრავს ჩვენს ცხოვრებას; ვიღებთ ყველაფერს, რაც მოგვეცა, როგორც ღვთის ხელიდან გამოშვალს.

12. ის, ვინც თუნდ ერთი სათნოების შესაძენად საკუთარ თავს მსხვერპლად არ გაიდებს, შესაწირი ცხვარივით არ დაღვრის სისხლს, ვერ მიაღწევს ნეტარებას. ღმერთმა თავისი ღვთაებრივი განგებით ასე დაადგინა: მხოლოდ ნებაყოფილობითი სიკვდილით მოვიპოვებთ მარადიულ სიცოცხლეს, თუ არ იტვირთავ სიკვდილს შენივე ნებით, წარწყმდები. ის, ვინც არ მოიკვეთს საკუთარ ნებას, ვერ დაიმკვიდრებს ცათა სასუფეველს.

ხოლო თუ იტვირთავ შენში ქრისტეს, უფროსილდი, უფლის წმიდა ნების შეუფერებელი და უღირსი რამ არ გააკეთო. სხ-

ვაგვარად, უფალი განგეშორება და დაკარგავ განძს, რომელიც შენშია. პატივი ეცი მას, რისი ნიჭი და უნარიც მოგეცა, ღვთის სადიდებლად იქმოდე, არაფერი მიიღო ღვთის ნების საწინააღმდეგო, რათა უფალი არ განარისხო და განგერიდოს; არასოდეს მიმართო ღმერთს თხოვნით ან ლოცვით, ღვთივსათნო ფიქრების სრული კონცენტრაციის გარეშე; არასოდეს იფიქრო: „მოდ, ვაჩვენებ უფალს სიტბოს და გულმოდგინე სიყვარულს, რათა იცოდეს, როგორ ძლიერ მიყვარს და თაყვანს ვსცემ მას“, რადგან არაფერია დაფარული მისგან და უწყის შენი ფიქრები, ვიდრე ისინი შენს გონებაში წარმოიშვებოდნენ...

არასოდეს უთხრა შენს თავს: თუ ცრემლებით არ ვილოცე, უფლის მაღლი განგეშორება როგორც ზარმაცსა და უქნარა ადამიანსო. თუ უფალი ინებებს, გოდებით მიაღწიო სულიერ სრულყოფილებას, შორიდან დაგაკვირდება; მოგმადლებს ცრემლებს, რათა გული წმიდა დაბადოს შენში. სინანულისა და განწმენდის შემდეგ მწუხარების წილ უფალი მოგეახლება, განგისვენებს და აგავსებს სიხარულითა და სიმშვიდით.

იდექით მტკიცედ არა ფიზიკურად, არამედ სულიერად. მოიპოვე მდუმარება, მოუკლებელი ლოცვა და შენს სულს განუმზადე სამკვიდრებელი წმიდათა წილში. უბრძანე ყველა შენს მსახურს: გრძნობებს, ემოციებს – „მეუფე მოდის, სდექით კართან შიშითა და ძრწოლით“. იფხიზლე, რადგან „ქურდები“ აკაკუნებენ გულის კარზე, არ ისმინო ცრუ მწყემსის ხმა, არ მისცე ნება, შემოვიდნენ შენში, როგორც სულიწმიდის ჭურჭელში. იფრთხილე, რათა არ მოტყუედე, თორემ განგეშორება სულიწმიდა და დაეცემი.

იყავი მხიარული, სავსე ნეტარებით, ყურადღილე უფლის სიტყვა და თაყვანი ეცი სულითა და ჭეშმარიტებით; უფალს არ სჭირდება ადამიანის ხელით მსახურება, არც ძღვენი და ზვარაკი, როგორც მიწიერ მეფეებს სჩვევიათ, რადგანაც ღმერთი აბსოლუტური სრულყოფილებაა და თვითკმარია.

13. ჩვენი ცხოვრება ჩვენით არ მოგვეცა; ის ღვთით ნაბოძები საჩუქარია... როგორც ინდივიდს, რა თქმა უნდა, გვაქვს თავისუფალი არჩევანის ნება. რომ არა თავისუფალი ნება, ცხოველების მსგავსად ვიქნებოდით და არ მოგვეკითხებოდა პასუხი ჩვენს ქმედებებზე. თავისუფალი ნებით აღჭურვილებმა უნდა ვიაროთ ღვთით დადგენილი გზით;

„რაციონალური“ გონებით უნდა განვასხვავოთ კეთილი ბოროტისაგან, ჭეშმარიტება – სიცრუისაგან. ჩვენშია ღვთის სამსჯავრო – ჩვენი მამხილებელი სინდისი. მსოფლიოს ყველა მოსამართლე შეიძლება მოისყიდო, მაგრამ ღვთის სამართალს – ჩვენს სინდისს, ვერასოდეს მოქრთამავ; სინდისის მხოლოდ განახლება, სინანულის გზით განწმენდაა შესაძლებელი.

14. როცა ბავშვები პატარები არიან, ისინი მშობლებისთვის უფალს ევედრებიან და იღებენ მადლს და წყალობას. მოგვიანებით, თუ უფალი ინებებს, უკვე მოზრდილები იგრძნობენ სიხარულს და ნეტარებას და შეიცნობენ ცათა სასუფეველს, სადაც ანგელოზები და წმინდანები მკვიდრობენ. უფალი უშვებს, რომ მათ პირველ სულიერ შემეცნებას ბრძოლის, იძულების გარეშე მიადწიონ, ხოლო მოგვიანებით გამოიცდიებიან და გამოიწრთობიან. ნეტარების მდგომარეობაში სულს არაფერი სჭირდება ამსოფლიური. სულიწმიდის მოქმედებით ადამიანი აღწევს სიმშვიდეს და უკუაგებს მრისხანებას, ასეთი პიროვნებისგან მოელიან, რომ მან ცნობიერად განაგდოს ბოროტი, დაამარცხოთ თავისი სულის ყველა მტერი და სძლიოს ვნებებს. ჩვენი მტრები არ არიან სისხლხორციელნი, ასე რომ იყოს, მათგან დამალვას და გაქცევას შევძლებდით. ჩვენი მტრები სულიერნი არიან, ისინი ყველგან იმყოფებიან და გვინერგავენ ფიქრებს, რომელთა საფუძველიც არ არის სიყვარული, სიწმინდე და სიკეთე. ბნელი ძალები, დემონები, რომელთაც ისეთივე განსხვავებული ხასიათები აქვთ, როგორც ადამიანებს, განუწყვეტლივ ხლართავენ არაწმინდა ფიქრების ბადეს; გვაქეზებენ, რომ ბუნებრივად მივიღოთ ხორციელი ვნებები, ქურდობა, ბოროტება და შური. თუ ყურს ვუგდებთ, მივიღებთ მათ შემოთავაზებას და განვახორციელებთ, მაშინ ვნებები ჩვენს მეორე ბუნებად იქცევა. წმიდა პავლე მოციქული ამბობს: „რამეთუ არა რომელი-იგი მნებაეს კეთილი, მას ვჰყოფ, არამედ რომელი-იგი არა მნებაეს ბოროტი, მას ვიქმ, ხოლო უკუეთუ რომელი-იგი მე არა მნებაეს და მას ვჰყოფ, არღარა მე ვიქმ მას, არამედ რომელი-იგი დამკვიდრებულ არს ჩემ თანა ცოდვა“ (რომ. 7: 19-20). ეს ის ბოროტი ძალებია, ფესვს რომ იდგამენ ადამიანთა გულეში, სახლდებიან მათ სულებში და იპყრობენ სხეულებს. ცხოვრებისეული გამოცდილე-

ბაა საჭირო, რომ განაგდო ბოროტი და მიიქცე სიკეთისაკენ; დედამიწის ზურგზე არავინ და არაფერმა არ უნდა გაცდუნოს და არ უნდა გადაგახვევინოს სამეუფო გზიდან. ამიტომაც ამბობს VII საუკუნის წმიდა მამა ისააკ ასური: “შეინარჩუნე შინაგანი სიმშვიდე ნებისმიერ ფასად და ნურაფერზე გაცვლი ამ სამყაროში“.

15. ღვთის ნების მისაღებად აუცილებელია მოვემზადოთ. უფალი უშვებს, ბევრი რამ ჩვენი სურვილების საწინააღმდეგოდ მოხდეს; თუ ყველაფერი ისე იქნება, როგორც ჩვენ გვინდა, ვერ მოვემზადებით სასუფეველისათვის და ურჩ და თავნება ადამიანს არც ზეცა და არც მიწა არ მიიღებს. უფალს ღვთაებრივი განგებით განუსაზღვრავს ყველა ჩვენთაგანის ხვედრი და უნდა დავემორჩილოთ მას – ჩვენთვის ბოძებული ცხოვრება კითხვის გარეშე უნდა მივიღოთ – „რატომ მე?“ უნდა ვიცოდეთ, რომ არც დედამიწაზე და არც ზეცაში არაფერი ხდება ღვთის ნებისა და მისი დაშვების გარეშე. განსაცდელმა და გაჭირვებამ არ უნდა მიიპყროს მთელი ჩვენი ყურადღება, არამედ საჭიროა, რომ ყურადღება გავამახვილოთ შინაგან სამყაროზე და დავიცვათ სიმშვიდე. ღოცვით ვედრების დროსაც კი ვესწრაფვით საკუთარი სურვილების ასრულებას, ნაცვლად ღვთის ნებისადმი მორჩილებისა. ყველა სირთულე და მწუხარება, რასაც უფალი გვიგზავნის, საჭიროა ჩვენთვის, მაგრამ ამას ვერ ვხვდებით, სანამ ახალგაზრდები ვართ. მოვხუცდებით და ვიაზრებთ, რომ განსაცდელი იყო გზა ჩვენდამი ღვთის სიყვარულის გამოვლინებისა.

16. ჩემი ცხოვრების მანძილზე ბევრჯერ მქონია მწუხარება, ტკივილი, დაცემა, მაგრამ შეუძლებელია სხვაგვარად ყოფილიყო. წმიდა მამები ამბობენ: როგორ უნდა შევიგრძნოთ ღვთის სიყვარული, თუ კი უფალი არ გამოგვატარებს ტანჯვა-წვალებას და არ გამოვიწრთობით განსაცდელში.

დრო მოვიდა ისეთი, ადამიანებს იპყრობს დეპრესია სევდა და ნალველი, რაც სიამაყის ერთგვარი გამოვლინებაა. თუ პიროვნებას უყვარს ამსოფლიური ნივთები, ეს სოფელი მიიყვანს უიმედობამდე, გულგატეხილობამდე, რადგან უფალს ვერ იპოვის მასში. დროდადრო თითოეული ადამიანი სიმარტოვეს და სიცარიელეს განიცდის მაშინაც კი, როცა ხალხშია, სანამ არ გათავისუფლდება ამსოფლიური საზრუნავისგან; ამ დროს მის

სანუგემოდ უფალი მოდის.

ამაო ზრუნვით ღვთაებრივ მადლსმოკლებული სული მარტოობას გრძნობს. არავის შეუძლია ერთდროულად ორ გზაზე სიარული. სული ვერ აღივსება მადლით, სანამ არ დამდაბლდება; თუ ამაყ მდგომარეობაში მიიღებს მადლს, ეს უეჭველად დიდ ბოროტებას გამოიწვევს, როგორც დაცემული ანგელოზის შემთხვევაში მოხდა.

17. ჩვენი მიწიერი ცხოვრება ეპიტიმიას ჰგავს. ნუ გიკვირს, ცუდი ამბები რომ ხდება გამუდმებით.

18. ყოველთვის მსურს დავუბრუნდე იმ მადლის მდგომარეობას, რომელიც მორჩილებაში მქონდა, მაგრამ არ შემიძლია. ჩემი ძალისხმევა გულწრფელია; ვცდილობ, მაგრამ ხან პრობლემა იჩენს თავს, ხან ფიქრი შემომიტევს და ბოლოს, საზრუნავი მიღობავს გზას. უფალი ხედავს ჩვენს მცდელობებს, არ უგულვებელყოფს და ერთხელაც მოგვანიჭებს ძალას, რათა გავთავისუფლდეთ საზრუნავისგან. უფალს უნდა მივანდოთ ყოველივე ზრუნვა, ჩვენი და ჩვენი საყვარელი ადამიანების ცხოვრება და ყველაფერი კარგად იქნება.

19. ხალხისთვის აუცილებელია განათლება; ადამიანმა, რაც შეუძლია, უნდა ისწავლოს. სამწუხაროდ, სკოლა მხოლოდ ცოდნას აძლევს და არ ასწავლის სულიერებას. თეოლოგების უმეტესობა, სემინარიისა და საღვთისმეტყველო სკოლების პედაგოგები არ ცხოვრობენ იმის შესაბამისად, რასაც ასწავლიან, ჩვენი ახალგაზრდებისთვის არ არიან სამაგალითონი და ამიტომაც სკოლებში არასახარბიელო მდგომარეობაა. სკოლა პიროვნებას აძლევს რაციონალურ განათლებას, მაგრამ არა სულიერებას. ახალგაზრდას სჭირდება ცოცხალი მაგალითი, ვისგანაც ისწავლის; პირადი მაგალითები უკეთესად ასწავლის, ვიდრე სიტყვები. ცხოვრებაზე და სულიერებაზე ჭკუის სასწავლი ბევრი რამ შეიძლება მოისმინოს, მაგრამ საეჭვოა, რომ შეიძლოს მათი გამოყენებას ცხოვრებაში. როცა ახალგაზრდა ხედავს წყნარ, მშვიდ და კეთილ პიროვნებას, მაშინ უჩნდება სურვილი, მას მიემსგავსოს... ცოცხალი მაგალითი უფრო მეტის მოქმედია, ვიდრე სიტყვები. ღვთისათნო ცხოვრების წესი ამყარებს თეორიულ ცოდნას და ამტკიცებს პრაქტიკაში. ასეა არა მხოლოდ თეოლოგიასთან მიმართებაში, არამედ ყველა ტიპის ცოდნასთან დაკავ-

შირებით. ნებისმიერი ცოდნა წილნაყარია ჭეშმარიტებასთან – აღმოაჩინე და მიიღე, როგორც ღვთისგან ბოძებული საჩუქარი: ჭეშმარიტი ცოდნა სამყაროში ღვთის არსებობას დალადებს. ცოდნის პრაქტიკული გამოყენება კი დამოკიდებულია იმაზე, ვცხოვრობთ თუ არა ღვთისათნოდ. ჩვენი ცოდნა კაცობრიობას ან სარგებელს მოუტანს, ან ზიანს მიაყენებს. თუმცა, ყველა ცოდნა, რაც უფალმა მიჰმადლა ადამიანს, ჩვენს საკეთილდღეოდაა და არაფერი მოგვეცა დასაღუპავად, გასანადგურებლად. დღეს ამ სამყაროში ასე ძლიერ რომ ვიტანჯებით, ჩვენი არჩევანის შედეგია; ჩვენი თავისუფალი ნებაა შერყენილი, დამახინჯებული; კაცობრიობამ დაკარგა შიში ღვთისა და რა ცოდნაც მიეცა სიკეთისთვის, გადააქცია ბოროტებად.

20. ისმის კითხვა: რა არის ყველაზე მნიშვნელოვანი ადამიანისთვის სულიერ ცხოვრებაში?

პასუხი: ჩვენს გულებში სიმშვიდის დაცვა. არ უნდა დავუშვათ, რომ დაგვკარგოთ იგი. მშვიდობა უნდა მეფობდეს ჩვენს გულებში – მშვიდობა და მღუმარება.

ქაოტური ფიქრები დაცემული სულის მდგომარეობაა. ჩვენი გონება უნდა დარჩეს კონცენტრირებული, ფხიზელი და მთლიანი. უფალი მკვიდრობს იქ, სადაც გონება მთლიანია...

ჩვენს გულებში, სიმშვიდის დაცვის გარდა, საჭიროა ვისწავლოთ ღვთის წინაშე დგომა – ეს ნიშნავს, განუწყვეტლივ ვაცნობიერებდეთ, რომ ვდგავართ ღვთის პირისპირ და უფალი გვიყურებს. უნდა ვისწავლოთ, თუ როგორ გავიღვიძოთ და დავიძინოთ უფალთან ერთად, როგორ ვიტრაპეზოთ, ვიმუშაოთ და ვიაროთ მასთან ერთად. უფალი სუფევს ყველგან და ყველაფერში! ჩვენში შეგვიძლია აღმოვაჩინოთ ცათა სასუფეველი. „ჩაიხედე შენს გულში და იქ იპოვი კიბეს ზეცად აღმყვანებელს“ – ამბობს წმიდა ისააკ ასური.

წმიდა წერილი გვასწავლის, რომ ცათა სასუფეველი არის „სიმართლე და მშვიდობა და სიხარულ სულითა წმიდითა“ (რომ. 14:17). უფალს მიენდო ბოლომდე, პირველი საფეხურია ღმერთთან ერთობისა. ამის შემდეგ კი ღვთაებრივი ენერგია იწყებს ჩვენში მოქმედებას. უფალთან ზიარება ნიშნავს, საკუთარი თავი მიუძღვნა მას და შენში სულიწმიდის მადლი იმოქმედებს. სული მიენ-

ღობა ღმერთს, რომელიც წარმართავს ჩვენს გრძნობებს, ნება-სურვილს, გონებას. მაშინ ღვთის ხელში ვხდებით იარაღი და უფალი ამოძრავებს ჩვენს ფიქრებს, სიტყვებს და ხელსაქმეს.

21. უფალთან ურთიერთობა, თანაზიარება, სულის ბუნებრივი მდგომარეობაა. ამისთვის შეიქმნა ადამიანი, მაგრამ თავად განეშორა სამოთხისეულ ცხოვრებას ცოდვით დაცემის შემდეგ და ახლა ისწრაფვის, კვლავ აღადგინოს კავშირი შემოქმედთან. ყველაფერს ვაკეთებთ, რათა დავიბრუნოთ პირველქმნილი, უვნებელი მდგომარეობა. როცა ღვთის სასუფეველი დაივანებს ადამიანის გულში, უფალი მას გაუმჟღავნებს ბევრ საიდუმლოს; განანათლებს მის გონებას და ადამიანი შეიძლება ჩასწვდეს ნივთიერი და სულიერი სამყაროს არსს, გაიგოს მისი იდუმალება.

ყველა ცოდნა უფალშია და, როცა უფალი ინებებს, მისი წყალობით ცოდნა ადამიანის გონებაში გაცხადდება. თვით უბრალო, გაუნათლებელ ბერს სულიწმიდის მადლით, უდიდესი საიდუმლოებების ცოდნის ნიჭი შეიძლება მიეცეს, სიცოცხლის და სიკვდილის, სამოთხისა და ჯოჯოხეთის და მან შეიძლება შეისწავლოს სამყაროს არსებების შინაგანი წესრიგი.

როცა ადამიანის გულში ცათა სასუფეველი შევა, ღმერთი თითქოს უცოდინრობის საბურველს ახდის მის გონებას და მაშინ, ადამიანი წვდება არა მხოლოდ ქმნილი მატერიის, არამედ საკუთარი არსების საიდუმლოს. ბოლოს, ერთ წმიდა მომენტში უფალი თავისი უსაზღვრო წყალობით გამოეცხადება ასეთ ადამიანს და ის დაინახავს მეუფის დიდებულებას ზუსტად ისე, როგორც ხედავს მზის ანარეკლს წყალზე; ამ დროს, სულიწმიდა მოქმედებს მასზე და ღმერთი და კაცი ერთ არს. ასეთი პიროვნება მხოლოდ ხორციელად მყოფობს ამ სოფელში, ხოლო მისი სული მოქალაქეა ზეციური იერუსალიმისა და ანგელოზებთან და წმინდანებთან ერთად ჭერეტს უფალს.

22. უფალმა უკეთ უწყის, რისი ატანა შეგვიძლია და რისი არა, რას დაუშვებს ჩვენზე და რისი დათმენის შესაძლებლობას მოგვცემს; თუ გვაქვს ძალა ცდუნებასთან დაპირისპირებისა, უფალი დაუშვებს, ცდუნებამ მოგვიცვას, რათა შევებრძოლოთ და ვსძლიოთ მას სიმშვიდითა და თავმდაბლობით. მოგვიანებით, როცა იგივე ცდუნე-

ბა მოგვიახლოვდება, უვნებლად ჩაგვივლის, ფიქრებით განვაგდებთ და ტალახში დავფლავთ.

დღესდღეისობით საზოგადოებრივ ცხოვრებაში რთული მოვლენები მიმდინარეობს, რაშიც მონაწილეობას ვიღებთ, ნაცვლად სიმშვიდის დაცვისა; ისეთ პროცესებში ვერევი, რისგანაც სინამდვილეში შორს უნდა ვიდგეთ. გარკვეული უარყოფითი მოვლენები განვითარდება იქ, სადაც უფალი დაუშვებს. თუ ჩვენ უკვე სიმშვიდე მოვიპოვეთ, ისინი გვერდით ჩაგვივლიან და ვერ შეგვეხებიან, მაგრამ თუ მონაწილეობას მივიღებთ, გავიტანჯებით.

23. უფალი ზოგჯერ დაუშვებს, რათა შევცუროთ „ღრმა წყალში“; მაგრამ როცა დავინახავთ, რომ ცურვის ძალა აღარ გვაქვს, უნდა შევლადლოთ: „უფალო, მიხსენ მე!“ ამ დროს აუცილებელია, ხელები ვამოძრაოთ და თავი წყლის ზედაპრზე გვეკაოს. გადამწყვეტ მომენტში უფალი გვისხნის, როგორც წმიდა მოციქული პეტრე იხსნა დანთქმისაგან.

24. ჩვენ ზეციური მამის შვილები ვართ და დახმარება და მფარველობა უფალს უნდა შევთხოვოთ. და რადგან ამქვეყნად ხორციელი მშობლებისაგან გაეწნით, მათგან ვითხოვთ მზრუნველობას. არ დაგვაიწყდეს, რომ ხორციელ მშობლებსაც აქვთ სისუსტეები, სირთულეები, წუხილი და პირადი საზრუნავი, ისინიც გარემოცულნი არიან სხვადასხვა პრობლემით და გასაჭირით. ამდენად, ისინი ვერ გვიწინამძღვრებენ და დაგვეხმარებიან ისე, როგორც ზეციურ მამას შეუძლია. უფალი ყოველთვის ზრუნავს ჩვენზე და, თუ ჩვენი გული დაკავშირებულია შემოქმედთან, ის გვიცავს, გვიფარავს და გვანუგეშებს იმ ნუგეშით, რომლის მსგავსსაც ვერ ვიპოვით ადამიანთა შორის.

25. ბოროტი სული გვაკვირდება, რომ დაინახოს, ვაქცევთ თუ არა ყურადღებას სიზმრებს. მათ იციან, თუ როგორ გავლენას ახდენს სიზმარი ადამიანზე და ეს გავლენა როგორ გამოიყენონ. თუ დაინახავენ, რომ გვჯერა სიზმრების და ვცხოვრობთ იმ წარმოდგენით, რაც გვესიზმრა, მაშინ ყველაფერს ისე მოაწყობენ, რომ სიზმარი ახდეს; ასე თანდათანობით რეალობასთან კავშირს დავკარგავთ და სრულფასოვანი ცხოვრების უუნარონი გავხდებით.

ინგილისურიდან თარგმნა
მონოზონმა ნონამ (ჯავაშვილი)

ჩვენ ვიმყოფებით წმიდა ადგილზე, სადაც მოღვაწეობდნენ ჩვენი დიდი დედები, და მე ბავშვობიდან ვიზრდებოდი, შეიძლება ითქვას, აქ, ამ წმიდა მონსატერში და აქაური მადლი და ძალა შევისისხლხორცე.

19.08.14

უწმიდესი და უნეტარესი ილია II

ფერისცვალების დღესასწაულზე წირვას აღავლენს უწმიდესი და უნეტარესი ილია II

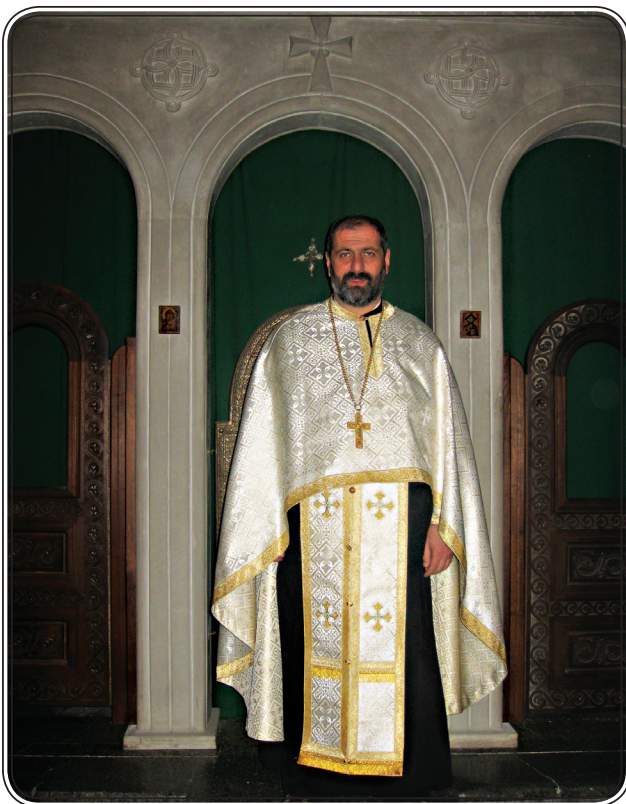
უწმიდესი და უნეტარესი ილია II ღირსი მამა გაბრიელის ლუსკუმასთან

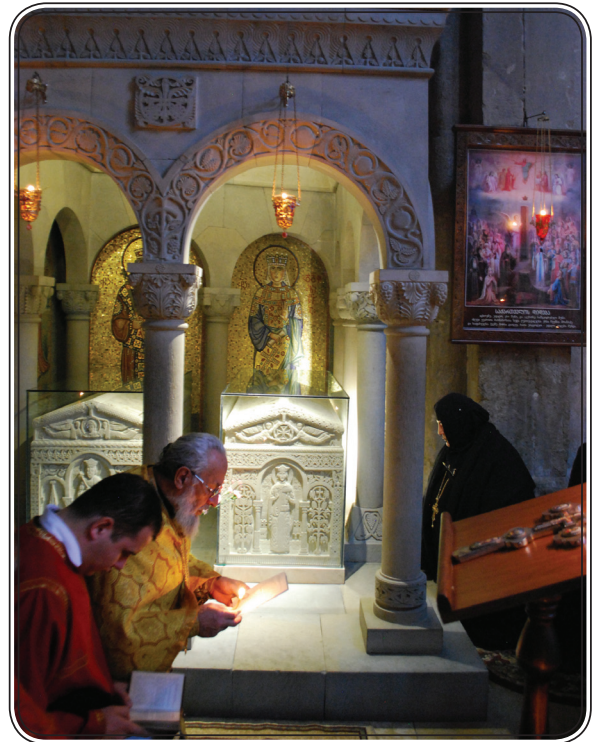
უწმიდესი და უნეტარესი ილია II მიცვალებული ძმის, ბერი გიორგის, სულის საოხად, იხდის პანაშვიდს.

ასი ათასი მოწამის დღე.
მონასტრის წინამძღვარი იღუმენია ქეთევანი, დანი და დედანი.

უწმიდესმა და უნეტარესმა ილია II-მ 19 აგვისტოს, ფერისცვალების დღესასწაულზე, დეკანოზის წოდება მიანიჭა მონასტრის ტაძრის მოძღვარს, მამა მირიანს (ალიბეგაშვილი) და მონასტრის წინაშე გაწეული დეაწლისათვის, დააჯილდოვა ოქროს ჯვრით.

წმიდა მეფე მირიანის და ნანა დედოფლის საფლავთან პარაკლისის ღოცვას აღავლენენ მონასტრის წინამძღვარი იღუმენია ქეთევანი და მოძღვარი არქიმანდრიტი ლაზარე.

გუმბათის გაწმენდა-რესტავრაცია სამთავროს ფერსიცვალების ტაძარში

„მირიანის კოშკის“ რესტავრაცია

სასაფლაოს გაწმენდა-გამშვენება.

საერთო მორჩილება

მონასტრის სულიერი მოძღვარი, მამა ლაზარე და მონოზენები თაფლის ამოღებაზე

ღვლები მონასტრის მეურნეობის ტერიტორიაზე

სიტყვასა ღვთისა მსახურთა თანამოსაგრეო და ანდრიას ქადაგებისა წარმართებაო, ქართველთა განმანათლებელო და სულისა წმიდისა ქნარო, დედაო ნინო, ევედრე ღმერთსა შეწყალებად სულთა ჩვენთათვის.